

Mbongwana? to Kozongisa?

Randolph Dunn, oyo azali na mbongo mingi

Mbongwana? to Kozongisa?

Mokapo 1

Mouvement ya Mbongwana

Renaissance 1517 – 1648 nsima ya liwa ya Klisto

Kati na mobu 1118 mpe 1518, Bakatolike mpe Amperere ya Allemagne bazalaki kosala ngala na bango (na kotalela nani azalaki na bokonzi) mpo na koboma baklisto martiru ntango bazalaki komona bango. Bato soki 4 000 (bango nyonso na Mpoto ya ntei mobimba [ata mpe Alsace-Lorraine na Allemagne ya katikati]) bakufaki mpo na minyoko na boumeli ya bikeke minei wana. Na yango, mangomba yango ya Alsace-Lorraine ezali na ndambo ya mokumba ya bopusi oyo etindaki Martin Luther alongwa na Lingomba ya Katolike. Mbala mosusu Luther ayokaki ata mokolo moko te mateya na bango, nzokande, aboyaki ndenge oyo Lingomba ya Katolike ebomaki baklisto yango. Kutu, Luther akanisamaki kutu na Lingomba ya Katolike ete azali “na boyokani makasi na mangomba ya bapengwi na Alsatie, (etuka moko ya Alsace).” Atako bongo, mangomba ya Anabaptiste na Mpoto ekutanaki na minyoko ya Bakatolike to ya Protesta.

Bapápa ya Renaissance bayebanaki mingi mpo na bato ya mokili. Kobebisama lokola simony, nepotisme, mpe kolekisa ndelo na mbongo ekómaki mingi. Lingomba ya Katolike etondaki na makambo ya kotyola [oyo ekoki kozwama na ntalo moke] mpe na bizaleli ya mbindo. Koteka Indulgences ezalaki momeseno moko ya mawa mingi mpo ete esimbaki boyamboli ya solo ya molimo mpe kobongisa bomoi. Bobele na ntango yango bokóli ya solosolo ya lingomba ya bato mingi emonanaki mpe ebakisaki bokeseni kati na bilikya ya bato mpe makoki na bango ya kokokisa bamposa ya elimo.

Martin Luther, oyo azali na mbula 19(Mobu 1483-1546)

Bato oyo bazalaki liboso ya Martin Luther na elimo bazalaki na mibali lokola John Wycliffe, oyo azali na mbula 19 (Mobu 1328-1384) mpe Johannes Hus, oyo azali na mbula 19 (1369-1415), oyo amekaki kobongisa lingomba [ya Katolike] na nzela ya ndenge wana. Na mobu 1517, Luther abetaki nsete na oyo ya ye Ba Thèses Ntuku Libwa na Mitanokino na ekuke ya Eklezia ya Basantu banso, na Wittenberg oyo ezalaki lokola etanda ya mayebisi mpo na mayebisi oyo etali iniversite.^[1] Wana ezalaki makambo ya ntembe oyo ezalaki kotyola Lingomba mpe Pápa. Makambo oyo ebimisaki ntembe mingi etalelaki momeseno ya koteka ba indulgences mpe politiki ya Lingomba na ntina na purgatoire.

en.wikipedia.org/wiki/Mbongwana_ya_Protestant

Na mobu 1520, Luther abimisaki mwa babuku misato oyo

- a. Alobelaki mabe oyo Loma esalaki
- b. Asengaki mbongwana na bizaleli malamumu mpe na mateya ya mateya
- c. Abundisaki mwa basakramentu, transubstantiation, mpe losambo ya basantu
- d. Asengaki na molende ete kaka Biblia nde ezali bokonzi ya nsuka mpo na moklisto.

therestorationmovement.com/mateya/liteya03.htm

Luther apesaki nzela na yango¹-- "Oyo ezali kotelemela Makomami te ezali mpo na Makomi, mpe Makomami mpo na yango."

BA REFLECTIONS na Al Maxey, oyo azali na mbula 19 Nimeru #401, 2019.30 yúni 2009 uta na wikisource.org/wiki/AnteNicene_Batata/Volume_III//Basengi_bolimbisi_Mokapo,_to_De_Corona/Mokapo_II

Luther azalaki likama [ata na Allemagne]. Ntango abandisaki "lingomba" na ye na mobu 1520, Bakatolike bayebaki ete bazali na mokakatano. Na libunga nyonso, masangá na mangomba ya Baanabaptiste elongo na bango. Bakatolike bazalaki kokima mbangu na kobanga, mpe koboma bato nyonso (baklisto mpe baprotesta ndenge moko). Bakatolike bazalaki lisusu kosepela te na koboma baklisto lokola bakutaki bango na mbalakaka; sikoyo bazalaki mpenza koluka bango. Bobele na Alsace-Lorraine, kati na bandimi pene na 100 000, bato soki 42 000 batumbamaki mpo batikaki boklisto te mpo na kondima Lingomba ya Katolike. Bobomi yango esalemaki kobanda soki na mobu 1525 tii 1536. Makambo mazalaki ndenge moko na bisika nyonso. Na mobu 1595, Bakristo ya Alsace-Lorraine bazalaki kaka 1 000. Masangá mingi esilaki kobomama. Masangá ya Moravie, atako motángó ya bandimi esilaki mpenza, elongaki kokima na Hongrie, Pologne, Ukraine, mpe Crimée. Na mobu 1799, Eulogius Schneider (nganga-nzambe ya Katolike) akataki mitó ya bamartiru misato ya nsuka mpo basanganaki te elongo na Napoléon na Révolution française. (ezwami uta na aallexperts.com/q/Batyoli-Lingomba_ya_Katolike-3337/Mituna-1.htm Marvin Howard)

Litomba na yango ezalaki ete etikalaki moke kobomama ya lingomba na Mpotu.

Ulrich, oyo azali Zwingli (mobu ya mobu 1484 –1531)

Mbongwana na Suisse esalemaki na ebandeli na Zurich na litambwisi ya sango Ulrich Zwingli. Zwingli asilaki bopusi ya Erasme mpe ya boklisto ya bomoto. Akómaki na bososoli ya evanzile ya boklisto uta na boyekoli na ye ya Biblia mpe uta na boyokani na ba Luthers. Na mokolo ya 1 Yanuali 1519, abandaki molongo ya mateya ya mbula 6 oyo elobelaki Kondimana ya Sika oyo etindaki lisangani ya engumba mpe bato ya Zurich bákóma na mbongwana. Eyano malamú oyo bapesaki na buku The Sixty-Seven Articles, oyo abongisaki mpo na kowelana na miso ya bato nyonso na momonisi moko ya pápa na mobu 1523, emonisaki ete programe na ye esepelaki mingi. Asengaki ete bálóngola Misa (mpe bátya na esika na yango Elambo ya Nkolo ya elilingi), bázala na lipanda na bokonzi ya episkopo, mpe bábongola ekólo-engumba oyo banganga-nzambe mpe bazuzi baklisto bakoyokana na mokano ya Nzambe.

mb-

soft.com/ndimela/txn/kobongisa_lisusu.htm

Abundisaki momeseno ya kokila bilei na Karezimo, kanyaka kati na bakonzi ya mangomba, alendisaki libala ya bakonzi ya mangomba, mpe abundisaki kosalela bikeko na bisika ya losambo. en.wikipedia.org/wiki/Huldrych_Zwingli, oyo azali na mbongo mingi te

¹Tala boyekoli ya thebiblewayonline.com Silence ya Makomi.

Zwingli abatelaki ete eloko nyonso²"epesameli mitindo to eteyami te na Kondimana ya Sika esengeli koboya kozanga kondima." BA REFLECTIONS na Al Maxey, oyo azali na mbula 19 Nimeru #401, 2019.30 Yuni 2009 ezwami na

http://fr.wikisource.org/wiki/Batata_AnteNicene/Volume_III/Apologetic/Mokapo,_to_De_Corona/Mokapo_II

Mbongwana ya monene

Kobanda na Suisse mpe na Allemagne, Mbongwana makasi ebotaki bato mingi Moanabaptiste bituluku na boumeli mobimba Europe. Na lisolo ya bato, bato oyo bazalaki kosala mbongwana makasi bazalaki kosala na bankombo mingi.

Bandeko to Bandeko ya Suisse – bazalaki etuluku yaba réformistes évangélistes ya makasioyo na ebandeli alandaki Ulrich Zwingli, oyo azali na mbongo mingi ya Zurich, engumba Zürich, kasi na nsima abandaki mobulu oyo eyebani lelo na nkombo Anabatisme. Na mobu 1525, Félix Manz, oyo azali, Conrad Grebel azali moto ya mayele, George Blaurock azali moto ya mayele, mpe basusu basalaki etuluku ya sika, oyo eboyaki batisimo ya bana mikempe asakolaki oyo Bandeko balobaki ete ezali boklisto ya solo. Etongami likoló na Sola Makomami ya Nzambe [kaka makomi], Bandeko ya Suisse basakolaki ete lokola Biblia elobeli batisimo ya bana mike te, esengeli te kosala yango na lingomba. Yango eboyamaki na nsima na Ulrich Zwingli. Yango wana, matata ebimaki na bato nyonso, oyo kati na yango lisangani yango endimisaki etelemelo ya Zwingli. Yango ekómisaki Bandeko ya Suisse lokola kristale mpe esalaki ete bato mosusu nyonso oyo bazalaki koluka mbongwana mpe Lingomba ya Katolike banyokola bango.

Ezali na ntina koyeba ete Ba-Anabaptiste banyokolamaki liboso na Baprotesta na nse ya Zwingli. Batelemaki na bokengeli na ye, na mboka na ye, mpe bazalaki bayekoli na ye ya kala. Mbala mosusu azalaki kobanga ete kozala ya baverse mingi ya Lingomba ya Protesta oyo ezali kowelana ekobebisa mpenza mabaku na ye ya kokokisa mbongwana nyonso. Mbala mosusu... kasi eloko moko te ekoki kolongisa misala na ye. Azalaki na litoi ya magistrat; azalaki kotambwisa makambo ya Mbongwana. Conseil esakolaki que kozongisa batisimo ezali crime capital, donc to enforcer yango.

Félix Manz akómaki martiru ya liboso ya Lingomba ya Anabaptiste na 1527, mbula zomi ya mokuse nsima wana Luther akangaki ba thèses na ye na nsete. Bazindaki ye na ebale kaka na katikati ya Zurich. Babetaki Baanabaptiste mosusu to babenganaki bango. Makambo yango ekómaki mimeseno oyo bato mingi bazalaki kosala na bateritware ya Baprotesta.

Lokola bakonzi bazalaki konyokola bango, mingi kati na Baanabaptiste yango balongwaki na Suisse mpe bakendaki kofanda na mikili ya pembeni. Bandeko mosusu ya Suisse bakómaki kobengama Bato ya Mennonitensima ya bokabwani ya 1693, boyokani te kati na... Jacob Amman, oyo azali na mbula 19 mpe Hans Reist, oyo azali na mbula 19 bituluku ya bato. en.wikipedia.org/wiki/Bandeko_ya_Suisse

² Tala thebiblewayonline.com - Silence ya Makomi.

Bato ya Mennonite - lingomba moko ya ba Anabaptiste oyo ezwaki nkombo ya moto ya Frise, Menno Simons (1496–1561). Mateya ya Ba-Mennon etongamaki likoló na kondima na bango ezala na misio mpe na mosala ya Yesu Klisto, oyo basimbaki yango na kondima monene atako bikólo ndenge na ndenge ya Katolike ya Loma mpe ya Protesta banyokolaki bango. Na esika ya kobunda, mingi babikaki na ndenge bakimaki na bitúká oyo ezalaki pembenipembeni epai mabota oyo ezalaki koyangela ezalaki kondima kondima na bango makasi ya batisimo ya mikóló. en.wikipedia.org/wiki/Ba_Mennonite

Bato ya Hutterite— bakabolaka bankoko moko na ba Anabaptistes, elongo na ba Mennonites mpe ba Amish mpe ndenge ekolanda na ndenge ya mayele, bakabolaka mingi ya bindimeli mpe mateya ndenge moko. Ba Hutterite bakeseni na likambo moko ya monene: bandimaka kokabola biloko na bango na esika moko lokola emonisami na Klisto mpe Bantoma na Ye mpe lokola na nsima epetolamaki lisusu mpe elimbolamaki na Buku ya Misala. hutterites.org/Lisolo_ya_bato_ya_Hutterite/index.htm

Bato ya Amish- Mouvement Amish ekiti na bourse ya siècle ya 16 eyebani na kombo ya Bandeko ya Suisseto Ba-Anabaptiste, mpe ndambo ya Mbongwana ya monene Moanabaptiste elakisi "moto oyo abatisi lisusu"; kolobela baye bazwaki batisimo ntango bazalaki bana mike, kasi na nsima bazwaki bindimeli ya "batisimo ya mondimi" mpe na yango babatisamaki lokola mikóló oyo bandimi. Mouvement ya Amish ezui kombo na yango na Jakob Ammann, oyo azali na mbula 19(c1656 —c1730), oyo bandimaki ete ba Mennonite bazalaki kokende mosika na mateya ya Menno Simons azali moto ya mayelempe ba Mennonite ya 1632 Dordrecht Confession ya kondima. Ba Amish lokola ba Anabaptiste ya Suisse bapalanganaki na minyoko na Alsace mobimba. wikipedia.org/wiki/Lisolo_ya_bato_ya_Amish

Kasi ba Réformistes Radicals to ba Anabaptistes wana bazalaki komibenga: Bandeko mpe Bandimi mpe baklisto.

Na 1524, ntango matata oyo ebimaki na Zurich ezalaki naino kala mingi te, Balthasar Hubmaier (oyo azalaki kofanda na teritware ya Lingomba ya Katolike) abimisaki masolo mingi oyo ezalaki komonisa teoloji na ye. Ba oyo bazali awa na se ezuami na Estep:

1. Kondima kaka nde ekomisaka biso basantu liboso ya Nzambe.
2. Kondima oyo ezali kondima ngolu ya Nzambe oyo alakisaki biso na likabo ya mwana na ye se moko. Yango elongoli baklisto nyonso ya lokuta, oyo bazali na eloko mosusu te bobele kondima ya lisolo ya bato.
3. Kondima ya boye ekoki kotikala ya kosala te kasi esengeli kobukana epai ya Nzambe na botondi mpe epai ya bato na misala nyonso ya bolingo ya bondeko. Yango wana misala nyonso ya losambo ya mpamba, lokola bougies, bitape ya mbila, mpe mai mosantu ekoboyama.
4. Misala wana kaka ezali malamumu oyo Nzambe atindaki biso mpe oyo kaka ezali mabe oyo ye apekisi.
5. Misa ezali mbeka te kasi ezali bokundoli liwa ya Klisto. Yango wana, ezali likabo mpo na bakufi te to mpo na bato ya bomoi te...

6. Mbala mingi lokola bokundoli ekosalema esengeli liwa ya Nkolo esakolama na monoko ya bato. . .
7. Lokola moklisto nyonso andimaka ye moko mpe azwi batisimo, ndenge moko mpe moto na moto asengeli komona mpe kosambisa na Makomami soki na ntina ete pasteur na ye apesi ye bilei mpe masanga. ritchies.net/p4wk4.htm oyo ezali na kati.

Na Febwali 1527, Michael Sattler, Moanabaptiste moko ya Suisse, mpe bato mosusu babimisaki Confession ya Schleithem. Makambo na yango ya minene ezalaki:

1. Batisimo esengelaki kopesama kaka na bandimi. Libatisi ya bana mike, "eloko ya nsɔni oyo eleki monene mpe ya liboso ya pápa," esengeli kosalema te.
2. "Epekiseli" [bolongolami na lingomba to bolongoli] esengeli kotosama na mangomba ya mboka mpo na baye bakweyaka na masumu, nsima ya likebisi ya yambo mpe ya mibale ya moto ye moko.
3. Limpa mpe vinyo esengeli kobukana kaka na bandimi oyo babatisami, mpe basusu te.
4. Esengeli bakristu ya solo kokabwana na système mondial, y compris "kokende na lingomba" na yango, ndai, mopanga, etc.
5. Esengeli kozala na babateli ya mpate na kati ya etonga, oyo bakosakola, etc., mpe bakosungama na lingomba. Soki balongoli pasteur na etonga, esengeli ba ordonner mosusu na esika na ye.
6. "Mopanga," elingi koloba, magistrat to bokonzi, ezali libanda ya bobongi nie ya Klisto mpe esengeli kotikala na mokili mpo na kosalela. Baklisto basengeli te komibatela to kokóma bazuzi, mpe kosalela mopanga ya mokili mpo na kobundisa mabe ya elimo [guvernema oyo ezali konyokolama mpo bazali na lingomba ya mabe].
7. Baklisto basengeli te kolapa ndai, kasi tiká ete εε na bango ezala εε mpe te na bango ezala te. ritchies.net/p4wk4.htm oyo ezali na kati

Na mokolo ya 20 Mai 1527, bakonzi ya Lingomba ya Katolike babomaki Michael Sattler, mokomi ya buku Confession Anabaptiste Schlietheim. Atako Mokonzi ya Katolike Ferdinand asakolaki ete kozinda na mai ("batisimo ya misato") ezali nkisi ya malamukoleka mpo na Anabaptisme. Bakatelaki Sattler etumbu ya kokata monoko na ye, kokata mosuni na ye na bibende ya móto, mpe na nsima kotumba ye na nzete. Basusu batumbamaki to bazindaki na mai na bakonzi ya Lingomba ya Katolike. Emonani ete Bakatolike bazalaki kolinga kotumba móto, kasi Baprotesta bazalaki kosepela mingi te.

Longola makambo oyo tolobeli awa na likoló, bikólo ya Protesta mpe ya Katolike esalelaki minyoko mpe na ndenge mosusu ya kobebisa bato. Estep akanisi ete bankóto ya bato bakufaki na Mpoto na ekeke ya zomi na motoba, kasi mituya ya makasi ekozala ata moke te. ritchies.net/p4wk4.htm oyo ezali na kati

Na bokuse tomoni mpo na mibu koleka 400 mwa bato oyo bapalangani na Europe bazalaki na mposa ya kosalela makomi kaka mpe kozonga epai ya Nzambe; elingi koloba:

- a. Bato ya Valdo – pene na mobu 1179
- b. Ba albigenses oyo ezali – pene na 1200
- c. Wycliffe, oyo azali na mbula 19 – Mokolo ya 1328 - 1384

- d. Hus – Mokolo ya 1372 - 1415
- e. Chelčický ya mboka – Mokolo ya 1374 - 1460
- f. Luther – Mokolo ya 1483 - 1546
- g. Zwingli, oyo azali – Mokolo ya 1484 - 1531
- h. Bato oyo balukaka mbongwana na makambo ya makasimakasi – Mobu 1525

Likambo mosusu oyo bazalaki kokokana ezalaki ete banyokolaki bango nyonso. Kasi yango esengeli kokamwisa te mpo Yesu ayebisaki bayekoli na ye ete:

Oyo ezali etinda na ngai: Bolingana. Soki mokili eyinaka yo, kobosana te ete eyinaki ngai liboso. Soki ozalaki ya mokili, elingaki kolinga yo lokola oyo ya yango. Ndenge ezali, bozali bato ya mokili te, kasi naponi bino kati na mokili. Yango wana mokili eyinaka bino. Bomikundola maloba oyo nalobaki na bino: 'Mosaleli moko te aleki nkolo na ye.' Soki banyokolaki ngai, bakonyokola bino mpe. Soki batosaki mateya na ngai, bakotosa mpe oyo ya yo. Bakosalela bino boye mpo na nkombo na ngai, mpo bayebi Moto oyo atindaki ngai te. (Yoane 15:17-21)

Moto mosusu oyo alingi mbongwana abimi. Moto oyo asalelaki makomi kaka te mpo na mateya na ye kasi azwaki oyo ya Augustin.

John Calvin(Mobu 1509-1564)

Calvin ayebanaki na Iniversite ya Paris lokola "The accusative Case" mpo na ezaleli na ye ya kotyola, ya koluka mabunga. Abongwaki na boyekoli ya mibeko mpe akómaki na teoloji na mposa ya tata na ye. Lokola Erasme ná Lefevre, bato ya mayele na makambo ya bomoto, akómaki koyekola Biblia mpe mikanda ya Luther. Mwa ntango na nsima, mbala mosusu na mobu 1533, azwaki "likambo ya kobongwana" mpe abandaki mosala na ye ya losambo. Na 1534 alongwaki na France mpo na minyoko.

Na 1541 azongi na Genève esika akomi na nguya mingi. "Pene na mpema nyonso mpe kobeta nyonso ya bana-mboka na yango ezalaki kotambwisama na Calvin. Calvin azalaki na ngambo ya kopesa minyoko ya nsomo epai na baoyo bazalaki kotemela ye. Likambo oyo eyebanaki mingi na likambo yango ezalaki Servetus, oyo Calvin asalaki lokola prokirere mpo na ye.

Servetus azwaki etumbu ya liwa na kotumbama malembemalembe. Calvin alobaki ete alukaki kobongola lolenge ya koboma, kasi ezali na ata bilembeteli moko te oyo emonisi yango, ezala na miniti ya kosambisa to na bisika mosusu. Afundaki mpe motango ya batemeli ete bazali kosala trahison mpe atyaki bango na etanda [moteur ya minyoko, oyo ezalaki na cadre monene, oyo likoló na yango bazalaki kotanda nzoto mokemoke tii, ntango mosusu, matonga elongolamaki (dictionary.die.net/to put to the rack)] mpo na kozwa bilembeteli ya bifundeli na ye. Mpo na koloba sembo, esengeli komonisa ete Baprotesta bazalaki kaka kolanda ndakisa ya kala ya Lingomba ya Katolike mpo na kosalela nguya ya Leta mpo na kosala ete mitinda ya elimo esalema. Calvin ayangelaki na loboko ya ebende tii na liwa na ye." Lingomba ya Calvin ya "Ism," REW, nkasa 9-12

Instituts ya Lingomba ya boklisto ya Calvin³emonisi teoloji na ye. Bawutaki na Calvin te kasi kaka ye nde abongisi yango, abongisaki yango mpe akolisaki yango. Azalaki kodefya mbala mingi epai ya Augustin, mpe Augustin adefaki epai ya Ambroise mpe epai ya Batata mosusu ya lingomba.⁴Na ntembe te, Batata bapusamaki na lipengwi ya Gnostique mpe ata na makanisi ya kala ya Perse oyo elobaka ete biloko bizali mabe na kati na yango. Calvin atongaki ebongiseli na ye likoló na moboko oyo bato ya liboso oyo balingaki mbongwana, mingimingi Luther mpe Bucer, mpe bato mosusu batyaki kasi makabo na ye ya kokamwa ya koyekola, ya logique, mpe ya lolenge ya kosala makambo esalaki ete azala libosoliboso moto ya teoloji oyo ayebani mingi ya lingomba ya ba Réformés. Na nse ya ebongiseli mobimba ezalaki likanisi oyo ezalaki koyangela bokonzi ya Nzambe oyo ezangi nsuka mpe oyo eleki, mpo na koyeba nani nsuka oyo eleki monene ya moto ezali.

Kasi te lokola bato ya mbongwana ya liboso oyo bazalaki na mposa ya kotya motema bobele na Biblia oyo Calvin akomaki mateya na ye moko kati na yango Ba Instituts ya Lingomba ya boklistooyo ezalioyo elobelami na mokuse awa na nse mpe elobelami mokomoko na nsima.

Bokonzi ya bokonzi - .Nzambe azali moto ya nsuka; yango wana, bolingi na Ye ezali ya nsuka mpe ya nsuka.

Maponami ya kozanga kondima- Engebene na bolingi na Ye ya mokonzi, abongisaki makambo nyonso liboso. Akanaki liboso lisumu yango moko. Asalaki boye mpo na nkembo na Ye moko. Mpo na kotombola lisusu nkembo na Ye moko, akanaki liboso oyo ya basumuki, Akobikisa basusu mpe akokweisa basusu. Asalaki yango engebene na bolingi na Ye moko mpo ete ezala na boyokani ata moke te na eloko moko oyo bato basalaka.

Bomikabi ya ndelo - .Mpo na baponami na Ye, Nzambe apesi bomikabi mpe lobiko na nzela ya makila ya Mwana na Ye Yesu Klisto.

Dépravité héritage totale - .Mokakatano ezali ete na nzela ya lisumu ya Adama, ezaleli na ye ebebaki, mpe ezaleli oyo esili kopesama na bakitani na ye.

Irresistible tengolu- Kozala na ezaleli oyo ya kobeba, bato bakoki te koya na boyebi ya Nzambe bango moko. Ata baponami bakoki koyanola na Nzambe te, bakoki kozala na bondimi te, kino Molimo Mosantu akofungola mitema na bango mpo na kondimampe kososola. Ngolu ya Nzambe, oyo esalemi mpo na baponami na Ye, mpe, engebene na bolingi na Ye ya mokonzi, ekoki kopekisa te.

Persévérance ya ba santu - .Baponami bakobika. Ngolu na ye ekosunga baponami mpe ekolongolama te mpo ete babunga te. Lobiko na bango ezali ya solo.

Jacobus Arminius (na mobu 1560-1609)

Angleterre esengelaki na mwa meko moko kozala na makanisi ya Arminianisme. Kasi Arminianisme ebandaki na Jacobus Arminius oyo ateyamaki na bokilo ya Calvin. Lokola akokaki te kologisa bindimeli ya Calvin, aboyaki bomoi na ye ya Calvin mpe alukaki kobongola

³Tala boyekoli ya thebiblewayonline.com - Instituts ya lingomba ya boklisto.

⁴Talá buku Makanisi mpe bindimeli ya Augustin lokasa 31.

Lingomba ya Calvin mpo ete “Nzambe atalelamba te lokola mokomi ya lisumu, mpe moto te lokola automation na maboko ya Nzambe.” Bindimeli na ye oyo ebongwanaki ebimisaki ntembe mingi epai ya bato ya Calvin na Hollande.

“Balandi na ye bakutanaki na minyoko ya bato ya Lingomba ya Calvin, bapastere 200 babungisaki mikumba na bango, John van Olden Barneveldt, moto ya Leta akataki motó, Hugo Grotius akataki boloko bomoi na ye mobimba kasi akimaki mbula mibale na nsima. Na mobu 1635, minyoko ekiti mpe balandi babandaki lisusu kozonga na Pays-Bas kondima makambo ya mangomba.”
Ezwami na “maloba oyo eponami oyo ezwami na buku The Moody Handbook of Theology ya Paul Enns”.

Mbongwana elukaki, ata na ndenge moko boye, kozongisa likebi mosika na milulu ya mibeko ya ndenge wana, kozongisaka bato na esengo ya boyokani na Tata na nzela ya ngolu na nzela ya kondima, longola se mibeko ya kopekisa boye. Na ndakisa, na 1647, Likita ya Westminster esilaki mpe endimaki Catéchisme monene ya Westminster, oyo ezalaki liste molai mpenza ya mituna mpe biyano 196 oyo ezalaki kosalisa mpo na kolimbola makambo ya ntina oyo etali kondima mpe momeseno ya moto. Motuna #180 "Kosambela na nkombo ya Klisto ezali nini?" Na eyano emonisami ete etinda ya Nkolo na biso etosama TE "na kolobelaka nkombo na Ye mpamba, kasi na kobenda elendiseli na biso mpo na kosambela, mpe mpiko na biso, makasi, mpe elikya na biso ya kondimama na losambo, uta na Klisto mpe na boyokani na Ye."
(Ezwami na REFLECTIONS na Al Maxey, oyo azali na mbula 19 Nimeru #405-Mokolo ya 27 Yuli 09)

Mokapo 2

Mouvement ya Bozongisi 1648 – 1849 nsima ya Klisto

Mouvement ya Réformation esukaki mpe Mouvement ya Restauration ebandaki na amolungó ya bitumba ya mangomba oyo esukaki na... Etumba ya Mbula Ntuku Misato. Kobanda 1618 tii 1648 bato ya Katolike Ndako ya Habsburg mpe baninga na yango babundaki na bakonzi ya Lingomba ya Protesta ya Allemagne, oyo basungaki na bantango ndenge na ndenge na Danemark, Suède mpe France. Ba Habsburg, oyo bazalaki koyangela Espagne, Autriche, ya Espagnol Pays-Bas mpe mingi ya Allemagne mpe Italie, bazalaki babateli ya molende ya Lingomba ya Katolike. Bato mosusu ya mayele na makambo ya kala bakanisaka ete eleko ya Mbongwana ekómaki na nsuka ntango France ya Katolike esalaki boyokani, liboso na kobombana mpe na nsima na bisika ya etumba, na bikólo ya Protesta mpo na kotemela bokonzi ya Habsburg.^[1] Mpo na mbala ya liboso banda na mikolo ya Luther, makanisi ya politiki mpe ya bikólo elekaki lisusu kondima ya mangomba na Mpotu.

Lingomba yango ebandaki lokola koluka kobongisa Lingomba ya Katolike. Bakatolike mingi ya westi batungisamaki na makambo oyo bazalaki komona lokola mateya ya lokuta mpe misala mabe na kati ya Lingomba [ya Katolike], mingimingi oyo etalelaki mateya mpe koteka biloko ya kosambisa. Kowelana mosusu monene ezalaki momeseno ya kosomba mpe koteka bisika ya lingomba (simony) mpe oyo emonanaki na ntango wana lokola kanyaka monene na kati ya

ebongiseli ya Lingomba. Corruption wana emonanaki na bato mingi lokola systémique, kutu ekomaki na position ya Pápa.

en.wikipedia.org/wiki/Mbongwana_ya_Protestant#Bosukisi_mpe_libula

Atako na Moyen Âge emonanaki na masengi mosusu ya kozongisa lolenge moko ya boklisto ya kala, lokola John Wycliffe mpe John Hus, bitulukuku yango bimemamaki na nkuku. Yango wana, ezali mpasi mpo na kozwa boyokani ya semba kati na mobulungano ya bozongisi mpe bato wana oyo bazalaki liboso na makanisi mosusu.^[3] :13

Mpo na mobu 1229 Conseil ya Toulouse na Canon 14 elobaki "Topekisi mpe ete ba laïcs basengeli kopesamela nzela ya kozala na mikanda ya Kondimana ya Kala to ya Sika; longola se soki moto moko oyo euti na ntina ya komipesa asengeli kozala na Nzembo to Breviaire mpo na misala ya bonzambe to bangonga ya Ngondó oyo apambolami; kasi topekisi mpenza ete bázala na libongoli moko ya mikanda yango. hol.com/~mikesch/banned.htm

Kobanda na eleko ya Renaissance [ekeke ya 15 tii ya 17] misisa ya mayele ekómaka petεε mpo na koyeba.^[3] :11 Na motema ya Mbongwana ezalaki na ntina mingi na etinda ya "makomi kaka" [moko ya makanisi ya Luther].^[3] :22-23 Yango, elongo na anti-traditionalisme oyo etali yango mpe kotingama na lotomo ya moto na moto ya kotanga mpe kolimbola Biblia mpo na bango moko, esalaki eteni ya mayele ya bakambi ya liboso ya Mouvement de Restauration.^[3] :32 Minyoko esukaki te na Mbongwana lokola emonisami polele na Buku ya ba Martyrs ya Foxe.

Na 1532, Thomas Harding, oyo elongo na mwasi na ye, bafundamaki na lipengwi, bamemaki ye liboso ya episkopó ya Lincoln, na Angleterre mpe akweisamaki mpo aboyaki ete azali mpenza na Elambo ya Ukaristya. Na nsima bakangisaki ye na minyololo na nzete, oyo batelemisaki mpo na yango, na Chesham na Pell, pene na Botely; mpe ntango bapelisaki moto na ba faggots [liboke ya banzete oyo bakangisaki esika moko mpo na kozwa esansi], moko ya batali yango abimisaki bongo na ye na billet. Banganga-nzambe bayebisaki bato ete moto nyonso oyo akomema bafagots mpo na kotumba bapengwi akozala na indulgence ya kosala masumu na boumeli ya mikolo ntuku minei.

Lisusu, John Tewkesbury, moto ya polele, ya pete, oyo azwaki ngambo mosusu te mpo na oyo babengaki Lingomba ya Mama mosantu, longola se oyo ya kotanga libongoli ya Tyndale ya Kondimana ya Sika. Na ebandeli, azalaki na bolumbu mpo na kolapa ndai, kasi na nsima ayambolaki, mpe andimaki bosolo. Mpo na yango bamemaki ye liboso ya episkopó ya Londres, oyo apamelaki ye lokola mopengwi ya motó makasi. Anyokwamaki mingi na ntango ya boloko na ye, na boye ete ntango babimisaki ye mpo báboma ye, pene na kokufa. Bamemaki ye na nzete na Smithfield, epai wapi batumbaki ye, kosakolaka koyina na ye mobimba ya pápa, mpe koloba ete azalaki kondima makasi ete likambo na ye ezalaki kaka na miso ya Nzambe.

Na bongo, bato ya Klisto batekamaki na ndenge nyonso, mpe bomoi na bango esombamaki mpe etekamaki. Mpo, na parlement oyo elobami, mokonzi asali mosala oyo ya kofinga mpe ya motema mabe koleka, mpo ezala mobeko libela: ete ezala nini oyo basengeli kotanga Makomi na monoko ya mboka (oyo na ntango wana bazalaki kobenga "boyekoli ya Wickliffe"), basengeli kobungisa mabele, bangombe, nzoto, bomoi, mpe biloko, epai ya basangoli na bango libela, mpe

bongo bákweisama mpo na bapengwi epai ya Nzambe, banguna ya motole, mpe mingi arrant ba traîtres na mabele.

Ezali na bandakisa ebele ya minyoko oyo ekoki kolobama te mpe oyo ekoki kokanisama te na eleko oyo ya lisolo ya Angleterre. Bato mingi bakimaki Angleterre mpo na kokende na Mokili ya Sika mpo na kokima bobola mpe minyoko. Ezwami na Buku ya ba Martyrs ya Foxe

Politiki oyo ya kopekisa kotánga Biblia mosusu longola kaka na nganga-nzambe endimami lisusu na Conseil de Trente (1545-64) oyo etyaki Biblia na liste na yango ya mikanda oyo epekisamaki, mpe epekisaki moto nyonso kotánga Biblia kozanga ndingisa ya episkopo to inquisiteur ya Katolike ya Loma.
yesu-azali-nkolo.com/nobible.htm

John Locke azali moto ya mayele(1632 – 1704)

John Locke alukaki nzela ya kosilisa bokabwani ya mangomba mpe minyoko kozanga kotika makomi.^{[3] :78}Mpo na kosala yango, Locke atelemeli lotomo ya guvernema ya kosala ete losambo ya losambo esalema mpe abalukaki na Biblia mpo na kopesa ebele ya bindimeli oyo baklisto nyonso bakokaki kondima, ^{[3] :78-79} elingi koloba “kokitisa lingomba na biloko ya ntina oyo bato nyonso oyo bazali na makanisi malamumu bakoki kondima.”^{[3] :80}Mateya ya ntina oyo amonaki ete ezali na ntina mingi ezalaki:

a. Babozali ya masiyaya Yesu

b. Mibeko ya Yesu ya mbala moko.^{[3] :78-79}

Baklisto bakokaki komipesa na molende nyonso na mateya mosusu ya Biblia kasi, na makanisi ya Locke, ezalaki makambo ya ntina te oyo baklisto basengeli soko moke te kobunda to koluka kotindana na makasi.^{[3] :79}Na bokeseni na ba Puritains mpe Mouvement ya Restauration oyo elandaki, Locke asengaki te ete lingomba ya liboso ezongisama na ndenge ya ebongiseli.^{[3] :79}

John Wesley (1703 – 1791) Ezali ndenge moko na .

Lisalisi ya Wesley lokola moto ya teoloji ezalaki ya kopesa likanisi ya ebongiseli ya makanisi ya teoloji oyo ezali kotemela. Likambo na ye ya teoloji oyo eleki monene ezalaki kotombola oyo ye abengaki "Bobongi nie ya moklisto", to bosantu ya motema mpe ya bomoi. Wesley azalaki koloba ete, na bomoi oyo, baklisto bakokaki koya na ezalela oyo bolingo ya Nzambe, to bolingo ya kokoka, ezalaki koyangela likolo na mitema na bango. Teoloji na ye ya evanzile, mingimingi bososoli na ye ya bobongi nie ya boklisto, esimbamaki makasi na teoloji na ye ya elambo. Azalaki ntango nyonso kotingama na bosaleli ya monene ya nzela ya ngolu (losambo, makomi, komanyola, Komunio Mosantu, etc.) lokola nzela oyo Nzambeesantisakampe abongolaka mondimi.

Kokóma moto ya kokoka kati na bolingo elimbolaki ete moklisto akoki kozala na bomoi na litambwisi ya libosoliboso oyo ezali kotambwisa bato mosusu mpe bolamu na bango. Atongaki yango na maloba ya Klisto ete etinda monene ya mibale ezali "kolinga mozalani na yo lokola yo moko omilinga." Na makanisi na ye, orientation wana ekosala que mutu akima nombre nionso ya masumu contre moninga na ye. Bolingo oyo, bakisa bolingo mpo na Nzambe oyo ekoki kozala

likambo ya ntina mingi ya kondima ya moto, ekozala oyo Wesley alobelaki lokola “kokokisama ya mobeko ya Klisto.”

Wesley andimaki ete moboko ya bomoi ya kondima ya boklisto emonisami na Makomami; mpe Biblia ezalaki liziba bobele moko ya moboko ya bokoli ya teoloji to ya mateya. ... Nzokande, andimaki ete mateya masengelaki kozala na boyokani na bonkoko ya orthodoxe ya boklisto.

Mateya oyo Wesley asimiliki makasi ezalakingolu ya kopekisa, lobiko ya moto ye moko na nzela ya kondima, litatoli ya Molimo mpe bosantu. [Ngolu ya kopekisa ezalikingolu ya bonzambe oyo ezali liboso ya ekateli ya bato. Ezali liboso mpe kozanga kolobela likambo moko oyo bato bakoki kosala. Lokola bato babebisami na ba effets yalisumu, ngolu ya kopekisa epesaka bato nzela ya komipesa na oyo Nzambe apesi bangobonsomi ya kopona mpo na kopona lobiko oyo Nzambe apesi na kati ya Yesu Klisto to koboya likabo wana ya lobiko. wikipedia.org/wiki/Ngolu_ya_mopekisa]

Makanisi mpe bindimeli yango ebongwanaki lisusu mpe John Wesley nde asimiliki yango. Bindimeli yango ndenge elobami na buku The Moody Handbook of Theology ya Paul Enns emonisami na tableau oyo elandi:

Maponami oyo etongami na boyebi (yambo) - Nzambe aponaki baye ayebaki ete bakondimela na bolingi na bango moko na Klisto mpe bakobatela na kondima.
Bomikabi oyo ezangi ndelo- Na bomikabi na Ye, Klisto apesaki bosikoli mpo na bato banso, kosala ete bato banso babika. Bomikabi ya Klisto ekomi na bokasi bobele na baye bandimi.
Makoki ya Bozalisi- Moto akoki komibikisa te; Molimo Mosantu esengeli kosala na mbotama ya sika.
Ngolu ya kopekisa- Mosala ya bolengeli ya Molimo Mosantu epesaka mondimi makoki ya koyanola na nsango malamumu mpe kosala elongo na lobiko ya Nzambe.
Conditionnelle Preservation- Bandimi bapesameli nguya ya kozala na bomoi ya elonga. Kasi bazali na makoki ya kolongwa na ngolu mpe kobungisa lobiko na bango.

Ngolu ya kopekisa ezalaki moboko ya teoloji ya bondimi na ye ete bato banso bazalaki na makoki ya kobikisama na bondimi na Klisto. Na bokeseni na bato ya Calvin ya ntango na ye, Wesley azalaki kondima te liboso ya destination. Asosolaki ete orthodoxie ya boklisto ezalaki kotingama ete lobiko ekoki kosalema kaka na ngolu ya bokonzi ya Nzambe. Amonisaki bososoli na ye ya boyokani ya bomoto na Nzambe lokola bondimi mobimba na ngolu ya Nzambe. Nzambe azalaki kosala mpo na kopesa bato nyonso likoki ya koya na kondima na kopesaka bato nguya ya kozala na bonsomi ya solosolo ya koyanola na Nzambe.

Wesley alobaki ete eteni moko ya mayele ya teoloji ekosenga kondima oyo euti na makambo oyo moto akutanaki na yango. Na maloba mosusu, bosolo elingaki kozala vivifié na expérience personnelle ya ba chrétiens (na mobimba, moko na moko te), soki ezalaki vraiment vérité. Mpe

liteya nyonso esengeli kozala na likoki ya kobatelama na ndenge ya mayele. Alongolaki kondima na makanisi te. Nzokande, bonkoko, mayele mpe makanisi ezalaki ntango nyonso na nse ya Makomami, Wesley alobaki, mpo ete bobele ezali na Liloba ya Nzambe oyo emonisami 'na ndenge oyo esengeli mpo na lobiko na biso.'^[15].

Na 1770 akomaki "Ezali na mateya mingi ya nature moins essentielle ... Na oyo tokoki kokanisa mpe kotika kokanisa; tokoki 'kondima kozala na boyokani te.' Kasi, entre temps, tosimba makasi ba essentiels..."^[20][Oyo ya solo eyokani lokola makambo ya ntina ya ntina ya Locke mibu 50 kino 70 liboso.]

Wesley atombolaki makambo mingi ya bosembo ya bato ya ntango wana, kati na yango...mbongwana ya bolokompeabolitionisme ya batomuvema. Asalisaki mpo na kobongisa mpe kosala masanga ya baklisto na boumeli mobimbaAngleterre, Écosse, Pays de GallesmpeIrlandelokola bituluku mike oyo ekolisaki bopesi biyano ya makasi, ya moto ye moko, kozala bayekolimpe mateya ya losambo kati na bandimi. Lisalisi na ye monene ezalaki ya kopona basakoli oyo bazalaki kotambolatambola, oyo baponamaki te, oyo bazalaki kosala mibembo mingi nakosakola nsango malamumpe kobatela bato na kati ya masanga. Bilenge mibali oyo bazalaki kosala lokola basalisi na bango bazalaki kobenga bango "ba exhorteurs" oyo bazalaki kosala na ndenge moko na zomi na mibalebantomansimakomata ya Yesu na likoló.

Ezwami

na

wikipedia.org/wiki/John_Wesley

Ba Puritains – Ekeke ya 16 – 17

Moko ya mikano ya moboko ya...Lingelesi Ba Puritainsezalaki ya kozongisa lingomba ya peto, "ya liboso" oyo ekozala lisanga ya solo ya bantoma.^[3]..^{40,41}Makanisi oyo ezalaki bopusi ya ntina mingi na bokoli ya ba Puritains naAmerika ya bokonzi ya bakolonia.^[3]..⁵⁰⁻⁵⁶

Ba Baptiste ya kokabwana(1730 – 1740)

Na boumeli ya Lamuka Monene ya Liboso lingomba moko esalemaki kati na Baptiste oyo eyebanaki na nkombo ya Babaptiste ya kokabwana. Ba thèmes mibale ya mouvement oyo ezalaki rejection ya créeds na « bonsomi na Molimo »[Biblia lokola mobeko se moko mpo na molongo ya lingomba oyo esengeli kolandama na bokebi nzokande koboya makambo ya sikisiki ya lolenge ya Biblia oyo ememaka na Biblicisme légaliste].^[3]..⁶⁵Ba Baptiste oyo bakabwani bamonaki makomi lokola "mobeko ya kokoka" mpo na lingomba [yango wana, ntina ya kondima ya kondimama te].^[3]..⁶⁶Kasi, atako babalukaki na Biblia mpo na koluka ndenge oyo lingomba yango ebongisami, basengaki te ete bá yokana mpenza na makambo mikemike ya motindo yango.^[3]..⁶⁷Etuluku oyo ebandaki naNouvelle-Angleterre, kasi azalaki mingimingi makasi naSudeepai wapi botiami ya likebi na motindo moko ya Biblia mpo na lingomba ekolaki makasi.^[3]..⁶⁷Na ndambo ya nsuka ya ekeke ya 18 epalanganaki tii na ndelo ya westi yaKentuckympeTennessee, epai kuna na nsima, lingomba ya Stone mpe Campbell elingaki kozwa misisa.^[3]..⁶⁸Bokoli ya Babaptiste ya Bokabwani na ndelo ya sudi esalisaki kobongisa mabele mpo na Mouvement ya Bozongisi, lokola bandimi ya bituluku nyonso mibale ya Stone mpe Campbell ezwaki mingi na kati ya milongo ya Babaptiste ya Bokabwani.^[3]..⁶⁷

Lingomba ya kozongisa makambo ya Baptiste oyo ekabwani mpe esalisaki mpo na bokoli ya...Babaptiste ya ntina mingina esika moko na ntango soki moko na Mouvement de Restauration ya Stone-Campbell. Na nse ya bokambi ya James Robinson Graves, oyo azali na mbula 19, etuluku yango elukaki plan ya sikisiki mpo na lingomba ya kala, bazalaki kondima ete kopengwi nyonso na plan wana ekosala ete moto azala na kati ya lingomba ya solo te.^[3] ^{..68}[Bango mibale bakoki kozala na ntina, moko na moko azali na ntina to bango mibale bazali na libunga?] wikipedia.org/wiki/Mouvement_ya_Bozongisi

James O'Kelly, oyo azali na mbula 19(1732 -1826)

O'Kelly, oyo azaliazalaki mobundi ya liboso ya koluka bomoko na nzela ya bozongi na boklisto ya Kondimana ya Sika.^[4] ^{..216}Na 1792, asepelaki te na mokumba ya baepiskopo na...Lingomba ya Episcopale ya Méthodiste, akabwanaki na nzoto wana. Mouvement ya O'Kelly, centré na Virginiampe Caroline du Nord, na ebandeli bazalaki kobenga yango ba Méthodistes républicains. Na 1794 bazwaki nkombo Lingomba ya boklisto.^[5]

O'Kelly, Rice Haggard mpe basusu balimbolaki mitinda mitano ya minene ya Lingomba ya boklisto

1. Klisto azali mokonzi se moko ya lingomba
2. Nkombo moklisto ezali nkombo bobele moko oyo endimami
3. Biblia ezali mobeko bobele moko ya kondima
4. Bizaleli ya boklisto ezali momekano se moko ya boyokani ya lingomba
5. Droit ya jugement privé ezali privilège ya batu nionso.

Bokonzi ya Seko, F. W.

Mattox, lok. 312. Ezali na ntina mingi

Elias Smith, oyo azali na mbula 19(1764 – 1846) mpe Abner Jones (1767 – 1840) mpe azali na bomoi ya malamumu.

Abner Jones monganga atikaki lingomba ya Baptiste mpe asalaki lingomba oyo abengaki Lingomba ya boklisto na Lyndon, Vermont na Biblia lokola bindimeli na yango kaka moko. Bokonzi ya Seko, F. W. Mattox, lok.313

Elias Smith ya Vermont basangani Monganga Jones na mobulungano oyo ezali kopesa maboko na makanisi oyo ekokani na oyo ya O'Kelly.^[3] ^{..68[6]} ^{..190}Bandimaki ete bandimi bakokaki, na kotalaka makomi kaka, kozala kaka baklisto kozanga kokangama na bonkoko ya bato mpe mangomba oyo ememamaki uta na Europe.^[3] ^{..68[6]} ^{..190}

Barton W. Libanga ya ntalo(1772 – 1844)

Tango azalaki kotanga na Guilford Academy na Caroline du Nord na mobu 1790,^[2] ^{..71}Libanga ayokaki James McGready azali moto ya mayele (aMokambi ya Presbytérien ministre) koloba.^[2] ^{..72}Mwa bambula na nsima akómaki ye moko ministre ya Lingomba ya Presbytérien.^[2] ^{..72}Lokola Stone atalaki na mozindo mingi na bindimeli ya ba Presbytériens, mingimingi ya Westminster Confession ya kondima, azalaki na ntembe ete bindimeli mosusu ya lingomba esimbami mpenza na Biblia.^[2] ^{..72,73}Azalaki na likoki te ya kondima...Lingomba ya Calvin mateya yakobeba mpenza, .maponami oyo ezangi kondimampekokana liboso.^[2] ^{..72, 73,} mpe 73

Bozongisi ya Cane Ridge

Na 1801, bato ya...Bozongisi ya Cane RidgenaKentuckyalingaki kolona mboto mpo na mouvement moko naKentuckympe baEbale Ohiolobwaku ya kokabola na yangolingomba ya lingombampe kokoma bakristu ya bosembo kaka - ezala ya Katolike te, ya Protesta te to ya Moyuda te. Na 1803 Stone mpe bato mosusu balongwaki na Presbytérie ya Kentucky mpe basalakiPresbytérie ya Springfield. Evenement définitif ya lipapu ya Stone ya mouvement ezalaki publication ya Last Will and Testament of ThePresbytérie ya Springfield, .na Cane Ridge, Kentucky, na 1804. Testament ya Nsuka ezali mokanda mokuse oyo Stone mpe bato mosusu mitano basakolaki ete batiki Lingomba ya Presbytérien mpe mokano na bango ya kozala bobele eteni ya nzoto ya Klisto.^[7] Bakomi yango basengaki bomoko ya bato nyonso oyo balandaka Yesu, bapesaki likanisi ya motuya ya komitambwisa na lisangá mpe batombolaki Biblia lokola liziba ya kososola mokano ya Nzambe.

Bokangami ya baklisto

Elias Smith ayokaki nsango ya mobulungano ya Stone na 1804, mpe mobulungano ya O'Kelly na 1808.^{[6] :190}Bituluku misato yango esangisamaki na mobu 1810.^{[6] :190}Na tango wana mouvement combiné ezalaki na ba membres soki 20.000.^{[6] :190}Bosangani wana ya mangomba ya kozanga bokangami ezalaki kobengama na bankombo "Bokangami/Bokangami ya bakristu".to "Eklezia ya boklisto."^{[3] :68[6] :190}

Bizalela ya mouvement ya Libanga

Libanga ya nse mpo na mouvement ya Mabanga ezalaki bonsomi ya bakristu, oyo ememaki bango na koboya ba creeds nionso ya histoire, ba traditions mpe ba systèmes théologiques oyo ekoli na tango mpe na ko focuser na christianisme primitif oyo etongamaki na Bible.^{[3] :104.105.} Ezali na ntina te

Atako kozongisa boklisto ya liboso ezalaki na ntina mingi na lingomba ya Mabanga, bamonaki ete kozongisa lolenge ya bomoi ya lingomba ya liboso ezalaki na ntina mingi, mpe na boumeli ya bambula ya liboso "bazalaki kotya likebi mingi [...] na bomoi ya bulεε mpe ya sembo koleka ndenge oyo lingomba ya liboso ezalaki kosala mpe ndenge oyo etongamaki."^{[3] :103}Etuluku yango elukaki mpe kozongisa lingomba ya kala.^{[3] :104}Kasi, mpo na komitungisa ete kotya likebi mingi na misala ya sikisiki ekoki kobebisa bonsomi ya boklisto, milende yango ezalaki na momeseno ya kozwa lolenge ya koboya bonkoko na esika ya kozala programe ya polele ya kotonga lisusu mimeseno ya Kondimana ya Sika.^{[3] :104}Likambo oyo bato bazalaki kotya likebi mingi na bonsomi ezalaki makasi mpenza na boye ete lingomba yango eboyaki kokolisa bonkoko nyonso ya lingomba, mpe yango esalaki ete lingomba oyo "mingimingi ezalaki na mateya te, na lolenge te to na ebongiseli te."^{[3] :104.105.} Ezali na ntina te Oyo ekangaki "mouvement esika moko ezalaki komipesa na boklisto ya liboso."^{[3] :105}

Motó ya likambo mosusu ezalaki ya kosala nokinokimbula nkóto.^{[3] :104}Bato mingi ya Amerika ya eleko wana bazalaki kondima ete mbula nkóto⁵ezalaki pene mpe batongaki bilikya na bango mpo na mbula nkóto likoló na ekólo na bango ya sika, oyoÉtats-Unis.^{[3] :104}Bato ya lingomba ya Mabanga bazalaki kondima ete bobele boklisto ya bomoko oyo etongami likoló na...ya bantomalingomba, na esika ya mboka to mangomba moko oyo ezali, ekokaki komema na koya

⁵Tala na thebiblewayonline.com - Mibu nkóto

ya mibu nkóto.^[3] :104Balobaka ete Stone ya mibu nkoto ezali "apocalyptique" koleka oyo ya Alexander Campbell, na ndenge andimaki ete bato bazalaki na mbeba mingi mpo na kokotisa eleko ya mibu nkoto na nzela ya bokoli ya bato.^[8] :6,7Kasi, andimaki ete etaleli nguya ya Nzambe, mpe ete ntango moto azali kozela Nzambe atya bokonzi na Ye, asengeli kozala na bomoi lokola nde boyangeli ya Nzambe esilaki kofandisama mobimba.^[8] :6

Mpo na mouvement ya Stone, yango ezalaki na boyokani mingi te namakambo ya eschatologieba théories [.boyekoli yateolojimpéfílozofíoyo etali likambo ya nsuka to ya nsukamakambo makanamayabomoto, oyo bato mingi babengaka yangonsuka ya mokili .]⁶mpe mingi koleka na ntina ya bomipesi ya kozala na bomoi lokola nde bokonzi ya Nzambe esi etiamaki na mabele.^[8] :6,7Perspective apocalyptique to vue monde oyo ememaki mingi na mouvement ya Stone na adopter pacifisme, ba éviter ko participer na gouvernement civil, mpe ba boya violence, militaires, lokoso, materialisme mpe esclavage.^[8] :6

en.wikipedia.org/wiki/Mouvement_Bozongisi

Thomas Campbell, oyo azali na mbula 19(1763 – 1854)

Mouvement mosusu ya bozongisi ebandaki tango Thomas Campbell abimisaki Déclaration et Discours ya Association chrétienne ya Washington na 1809. Na kati na yango alakisaki mua ba convictions na ye na oyo etali lingomba ya Yesu Klisto, lokola abongisaki Association chrétienne ya Washington, na etuka ya Washington, na Pennsylvanie, lokola lingomba te kasi lokola lisanga ya bato oyo bazalaki koluka kokola na kondima.^{[1]:108-111} Na mokolo ya 4 mai 1811, moklisto Association ekómaki lokola lingomba oyo etambwisami na lisangá mpe eyebanaki na nkombo Brush Run Church.^[1] :117Ntango boyekoli na bango ya Kondimana ya Sika ememaki bato ya mbongwana na kobanda kosala libatisi na kozindisama na mai, Lisanga ya Baptiste ya Redstone oyo ezalaki penepene ebengisaki Lingomba ya Brush Run kosangana na bango mpo na ntina ya bondeko. Bandimaki soki “bakopesamela nzela ya kosakola mpe ya koteya makambo nyonso oyo bakoyekola na Makomami.”^[9] :86

Alexander Campbell, oyo azali na mbula 19(1788 – 1866)

Mwana ya ThomasAlesandalaasanganaki na ye na Etats-Unis na 1809, mpe eumelaki te azuaki rôle ya liboso na mouvement.^[3] :106Ba Campbell basalaki na kati ya Association ya Baptiste ya Redstone na eleko ya 1815 kino 1824. Ntango ba Campbell mpe ba Baptiste bakabolaki batisimo na kozindisama na mai mpepolity ya lisangá, [mbala mingi eyebani na nkombo congregationalism, ebongiseli yaboyangeli ya lingombana kati na yango nyonsolingomba ya mbokalisangá ezali na lipanda, .na ndenge ya lingomba mokonzi ya bokonzi, toautonome ezali - .wikipedia.org/wiki ya mboka /Politiki ya Lisangá].eumelaki te, emonanaki polele ete ye ná baninga na ye bazalaki Babaptiste ya bonkoko te. Na kati ya Lisangá ya Redstone, bokeseni yango ekómaki kokanga motema te mpo na bakambi mosusu ya Lingomba ya Baptiste ntango Alexander Campbell abandaki kobimisa zulunalo moko, The Christian Baptist, oyo ezalaki kolendisa

⁶10. Boyekoli ya bomoi ya bato na mokili mobimba

mbongwana. Campbell akanisaki liboso etumba yango mpe amemaki bandimi na ye na lisangá moko ya Mahoning Baptist Association na 1824.^[1] :131

Alexander asalelaki buku The Christian Baptist mpo na kotalela likambo oyo amonaki lokola likambo ya ntina mingi mpo na kotonga lisusu lisangá ya baklisto ya bantoma na ndenge ya ebongiseli mpe ya mayele. Eteni moko ya likambo yango esengeli kozala kokesenisa polele makambo ya ntina mpe oyo ezali na ntina te ya boklisto ya liboso.^[3] :1.

Makambo oyo amonisaki ete ezali na ntina mingi mpo na boklisto ya bantoma ezalaki:

- a. autonomie ya lisangá
- b. ebele ya bankulutu na lisangá mokomoko
- c. communion ya poso na poso mpe
- d. kozindisama [ya bandimi] mpo na bolimbisi ya masumu."^[3] :106

Kati na makambo wana oyo aboyaki lokola ezali na ntina te, ezalaki na:

- a. lipwepwe mosantu
- b. ba diaconesses
- c. bomoi ya bato nyonso
- d. kosukola makolo mpe
- e. ba exercices charismatiques."^[3] :106

Walter Scott (1796-1861)

Na 1827, Lisangá ya Mahoning eponaki Walter Scott lokola mosakoli ya nsango malamumu. Na nzela ya milende ya Scott, Lisangá ya Mahoning ekolaki nokinoki. Na 1828, Thomas Campbell akendaki kotala masangá mingi oyo Scott asalaki mpe ayokaki ye ntango azalaki kosakola. Campbell andimaki ete Scott azalaki komema likambo ya sika ya ntina na mobulungano na lolenge na ye ya kosakola nsango malamumu.^[1] :132-133 Na 1830, Lisangá ya Baptiste ya Mahoning epasukaki. Alexander atikaki kobimisa buku Christian Baptist, mpe na Yanuali 1831, abandaki kobimisa zulunalo Millennial Harbinger.^[1] :144-145 na 145
wikipedia.org/wiki/Mouvement_ya_Bozongisi

Influence ya ba éclairages

Thomas Campbell azalaki moyekoli ya filozofe John Locke [1632-1674] ya eleko ya éclairage.^[3] :82 Kobosana te Locke azalaki na ba principes mibale ya moboko a) Thebozali ya masiyaya Yesumpe b) Mibeko ya Yesu ya semba. Campbell apesaki likanisi ya kosilisa bokabwani ya mangomba ndenge moko na oyo Herbert ná Locke balobaki liboso: "kokitisa lingomba na biloko ya ntina oyo bato nyonso oyo bazali na makanisi malamumu bakoki kondima."^[3] :80 Makambo ya ntina oyo amonisaki ezalaki makambo oyo Biblia epesaki:

- a. Nkolo alobi boye.'
- b. Precedent oyo endimami"^[3] :81

Alobaki mpe ete "bozongisi mobimba ya boklisto ya bantoma."^[3] :82 Thomas azalaki kondima ete bindimeli esalaka mpo na kokabola baklisto. Andimaki mpe ete Biblia ezali polele mpenza na boye ete moto nyonso akoki kokanga ntina na yango mpe, mpo na yango, bindimeli ezali na ntina te.^[11] :114

Alexander Campbell mpe asimbamaki mingi na makanisi ya éclairage, mingimingi Eteyelo ya Écosse ya mayele ya Thomas Reid mpe Dugald Stewart.^[3] :84 Etuluku yango emonaki ete Biblia ezali kopesa makambo ya solosolo na esika ya kopesa mateya ya solo oyo ekoki komonana te, mpe bazalaki kotombola lolenge ya siansi to ya Baconian mpo na kolimbola Biblia oyo ekobanda na makambo wana, kobongisa oyo ekoki kosalelana na likambo moko boye, mpe na nsima kosalela yango mpo na kozwa bosukisi.^[3] :84 Alexander amonisaki lolenge wana ya kosala na koloba mbala na mbala ete "Biblia ezali buku ya makambo ya solo, kasi ya makanisi te, ya makanisi te, ya makambo ya monene oyo emonanaka te, to ya bandimbola ya maloba te."^[3] :84 Andimaki ete soki baklisto bakomipekisa kaka na makambo oyo mazwami na Biblia, bakoyokana mpenza, mpe amonaki ete makambo yango ezali kopesa plan to mobeko-mokonzi mpo na lingomba.^[3] :84, 84.

wiki/Mouvement_ya_Bozongisi

Bizalela ya mouvement

Lolenge ya Thomas Campbell esangisaki lolenge ya Enlightenment mpo na bomoko na bonkoko ya kozongisama ya ba Réformés mpe ya ba Puritains.^[3] :82.106 Lingomba ya éclairage esimbaki lingomba ya Campbell na ndenge mibale. Ya liboso, epesaki likanisi ete bomoko ya boklisto ekoki kosalema na kolukaka biloko ya ntina oyo bato nyonso oyo bazali na makanisi malamuni bakoki koyokana na yango. Ya mibale ezalaki likanisi ya kondima ya mayele oyo esalemaki mpe ebatelamaki na kotalela ebele ya makambo oyo euti na Biblia.^[3] :85, 86, mpe 86

Lokola bato mingi mosusu ya ntango na ye, Alexander Campbell azalaki kondima ete mbula nkóto ekómaka⁷liteya. Kasi, oyo ya ye azalaki na elikya mingi koleka oyo ya Stone.^[8] :6 Azalaki na elikya mingi na makoki ya bokoli ya bato mpe andimaki ete baklisto bakoki kosangana mpo na kobongola mokili mpe kobanda eleko ya mibu nkoto.^[8] :6 Lolenge ya Alesandala ezalaki mingimingi ya nsima ya mibu nkoto, kokanisaka ete bokoli ya lingomba mpe ya lisanga ekomema na eleko ya kimia mpe bosembo yambo ya bozongi ya Klisto.^[8] :6 Approche oyo ya optimiste elingaki koloba que, en plus ya engagement na primitivisme, ezalaki pe na fil progressif na pensée na ye.^[8] :7 en.wikipedia.org/wiki/Mouvement_ya_Bozongisi

Mokapo 3

Bolingo ya mibu nkoto

Liloba "millenium" ezwami na libongoli ya Lingelesi te. Euti na liloba ya Latin oyo elimboli mbula nkóto. Bandimbola ndenge na ndenge ezali:

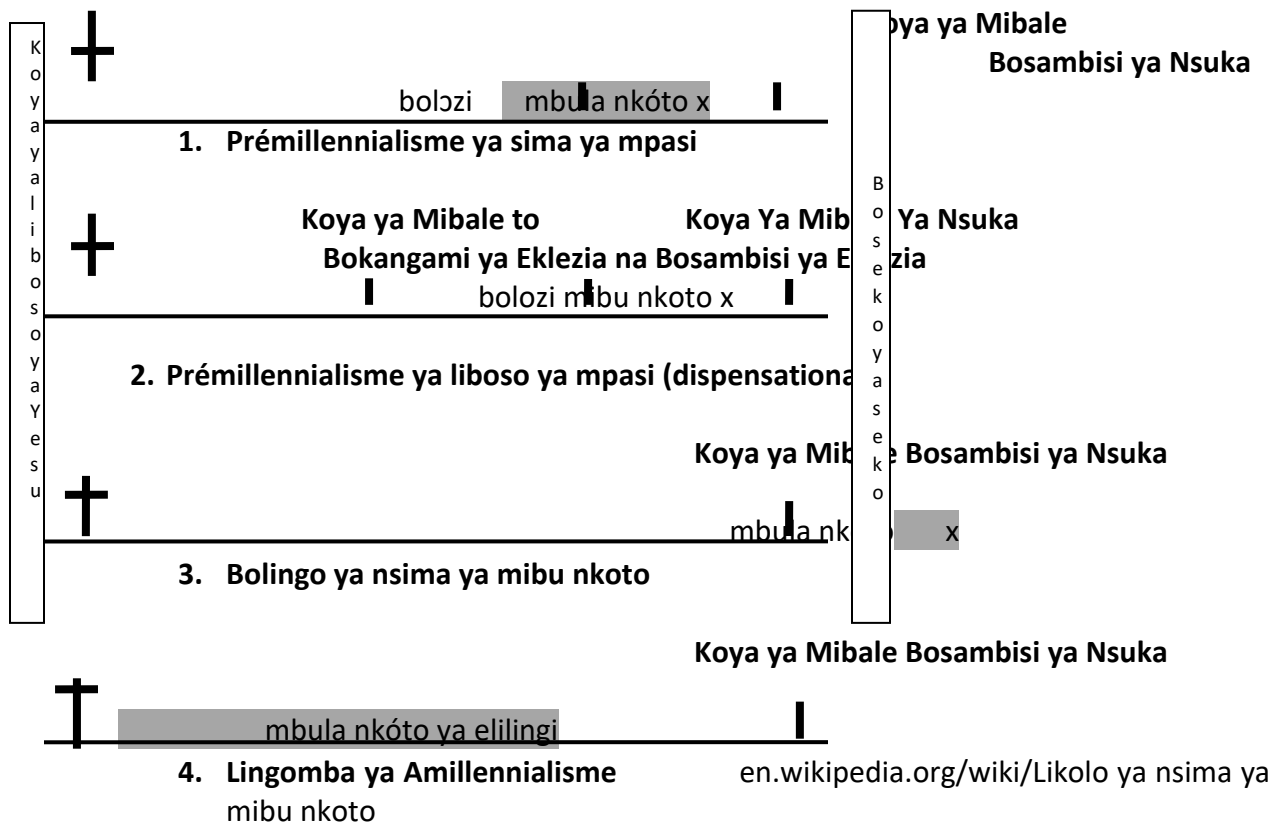
Ba prémillennialistesbózwa yango ete bokonzi ya Klisto esili kofandisama naino te mpe ete koya na ye ya mibale ya solosolo mpe ya nzoto awa na mabele ekozala liboso ya kofandisama na yango, nsima na yango akoyangela na boumeli ya mbula nkóto liboso ya nsuka ya lisoló ya bato.

⁷Tala na thebiblewayonline.com - Mibu nkóto

Ba dispensationalistes kondima ete Yisalaele ekeseni na Eklezia, mpe ete Nzambe akotia bokonzi ya mibu nkoto na Yisalaele esika wapi Klisto, na bozongi na Ye, akoyangela mokili uta na Yelusaleme mpo na mibu nkoto

Bato oyo bakanisaka nsima ya mbula nkóto kondima bokonzi ya Klisto etiamaki lokola bolandi ya boyei na ye ya yambo, ete mibu nkoto ekozala eleko ya wolo ya bokonzi oyo ekoumela kino pene na nsuka ya lisolo mpe nsima na yango Klisto akoya mbala ya mibale na nsuka ya lisolo.

Bato oyo bayekolaka makambo ya mbula na mbula (Millennialistes) bandimaka ata moko te ya makanisi yango, kasi mpo na bantina ndenge na ndenge. Basusu kati na bango bandimaka ete eloko moko te ya ntango emonisami ata moke te na mbula nkóto, kasi bobele kokokisama ya elonga ya Klisto mpe basantu na ye likoló na Satana mpe basali na ye nyonso. Talá bokokanisi na lokasa oyo elandi.

Motelemeli ya liboso ya polele ya prémillennialisme oyo esangisi na boklisto ezalaki Marcion (85-160 T.B.). Marcion atelemeli bosaleli ya Kondimana ya Kala mpe mingi ya mikanda ya Kondimana ya Sika oyo ekomamaki na ntoma Paulo te. Azalaki mopengwi monene ya liboso oyo abukanaki mpenza na kondima ya lingomba ya liboso na kosundolaka liteya ya bozongi ya Klisto oyo ezalaki pene, ya moto ye moko. Marcion andimaki te na incarnation ya solo, mpe na yango esika ya logique ezalaki te na système na ye mpo na Koya ya Mibale ya solo. Akanisaki ete bato mingi babunga kowangana bosolo ya Kondimana ya Kala mpe Mibeko na yango. Bato mosusu oyo

bandimaki liboso ya mbula nkóto ya Nicée ezalaki Irénée, Justin, Théophile, Tertullien, mpe Hippolyte ya Loma.

en.wikipedia.org/wiki/Likolo_ya_liboso

ya mibu nkoto

Lingomba ya mbula nkóto ezali mpe liteya ya Lingomba ya Zoroastre ya eleko ya Moyen Âge oyo etali bileko ya mbula nkóto oyo elandana, oyo mokomoko na yango ekosuka na likama ya lipengwi mpe ya kobebisama, tii na kobebisama ya nsuka ya mabe mpe ya elimo ya mabe na mokonzi moko ya kimya oyo alongi na nsuka ya eleko ya nsuka ya mbula nkóto (oyo bamosusu bakanisaka ete ezali mobu 2000). "Bongo Saoshyant [Na masapo ya Perse Saoshyant azali moto oyo akoya kozongisa sika bomoi nyonso na nsuka ya ntango.] akomisi bikelamu lisusu peto, mpe lisekwa mpe bozali ya mikolo mizali koya esalemi" (Zand-i Vohuman Yasht 3:62).

Mangomba mosusu ndenge na ndenge ya bomoi mpe ya politiki, ezala ya losambo to ya mokili, ekangami mpe na masese ya bato ya mbula nkóto

Biblia elobi nini?Emoniseli 20:1-15

- “.Mpe namonaki anzelu moko azali kokita longwa na likoló, .
- azali na fungola ya Libulu mozindo mpe asimbi na loboko na ye monyololo monene.
- Akangaki dalagona, nyoka wana ya kala, oyo azali zabololo, to Satana, mpe akangaki ye mbula nkóto.
- Abwakaki ye na Libulu mozindo, mpe akangaki mpe akangaki yango likolo na ye, mpo ete akosa lisusu bikolo te kino mibu nkoto ekosila.
- Nsima na yango, asengeli kobimisama na bonsomi mpo na mwa ntango moke.
- Namonaki bakiti ya bokonzi oyo bafandi likoló na yango baoyo bapesamaki bokonzi ya kosambisa.
- Mpe namonaki milimo ya baoyo bakataki bango mitó na ntina ya litatoli na bango mpo na Yesu mpe na ntina ya liloba ya Nzambe. Basambelaki nyama to ekeko na ye te mpe bazwaki elemba na ye te na bilongi na bango to na maboko na bango.
- Bakómaki na bomoi mpe bayangelaki elongo na Klisto mbula nkóto. (Bakufi oyo batikali bazongaki na bomoi te kino mbula nkóto esilaki.) Oyo ezali lisekwa ya liboso.
- Baoyo bazali na eteni na lisekwa ya liboso, bapambolami mpe basantu.
- Liwa ya mibale ezali na nguya te likoló na bango, kasi bakozala banganga-nzambe ya Nzambe mpe ya Klisto mpe bakoyangela elongo na ye mbula nkóto.
- Tango mibu nkoto ekosila, Satana akobima na boloko na ye mpe akobima mpo na kokosa bikolo na ba coins minei of mabele — Goge na Magoge — mpo na kosangisa bango mpo na etumba. Na motango bazali lokola zelo na libongo ya mbu. Batambolaki na bonene ya mabele mpe bazingaki kaa ya basaleli ya Nzambe, engumba oyo ye alingaka. Kasi móto ekitaki longwa na likoló mpe esilisaki bango.
- Mpe zabololo, oyo akosaki bango, abwakami na laki ya soufre oyo ezali kopela, epai babwakaki nyama mpe mosakoli ya lokuta. Bakonyokwama butu na moi libela na libela.
- Na nsima, namonaki kiti monene ya bokonzi ya mpembe mpe moto oyo afandi likoló na yango. Mabele mpe lola ekimaki liboso na ye, mpe esika mpo na bango ezalaki te.

- Mpe namonaki bakufi, minene mpe mike, batelemi liboso ya kiti ya bokonzi, mpe mikanda mifungwamaki. Buku mosusu efungwamaki, oyo ezali mokanda ya bomoi. Bakufi bazalaki kosambisama na kotalela makambo oyo basalaki ndenge ekomami na mikanda. Mbu epesaki bakufi oyo bazalaki na kati na yango, mpe liwa mpe Hadès epesaki bakufi oyo bazalaki na kati na yango, mpe moto na moto asambisamaki na kolanda oyo asalaki. Na nsima, babwakaki liwa mpe Hadès na laki ya mɔɔ. Laki ya mɔɔ ezali liwa ya mibale. Soki nkombo ya moto moko ezwami te ekomami na mokanda ya bomoi, babwakaki ye na laki ya mɔɔ.

Ndimbola mokuse

- **Anzeli moko oyo autaki na Lola-** Yoane azali na mabele tango amoni eteni oyo ya bomoni
- **Kozala na fungola ya libulu mozindo-** Na mokapo ya libwa Satana azalaki na fungola oyo, yango wana sikoyo alongi.
- **Dragon ekangamaki pendant 1000 ans-** Zabolo alongami mobimba pe na ndenge ya kokoka [complement] pe akangami na oyo etali mosala na ye na nzela ya Rome contre église, (tatola monyololo, libulu pe sceau ekangami). Yango ezalaki nsuka ya lisolo ya bokonzi ya Loma kasi mpo na Satana te. Alingaki kobimisama mpo na komeka lisusu kosalela bikólo mosusu.
- **Na boumeli ya mbula 1000-** 1000 ans elobeli période ya temps te mais état d'affaires. Soki esalemi na Satana ezali défaite totale. Soki basaleli yango na basantu ezali elonga mobimba. Motango 1000 elakisi totalité. Nzembo 50:10 elobi Nzambe azali nkolo bangombɛ na bangomba nkóto. Deteronome 7:9 elobi Nzambe akokisaka bilaka na ye mpo na nkola nkoto. Nzembo 105:8 mpe 1 Ntango 16:15 elobi Nzambe atindaki liloba na ye mpo na nkola nkoto. Likanisi ezali totalité mpe ezali te période ya temps limité.

Talá mwa makanisi to makanisi mosusu oyo etali mbula 1000:

1. Mibu 1000 ezali eleko mobimba ya bakristu (kobanda wana tii na suka ya tango). Mokakatano ya likanisi oyo ezali ete esengaka mwa eleko ya ntango ya lisolo ya mabele nsima ya nsuka ya ntango.
 2. Mbula 1000 ezali nionso ya tango tii kaka liboso ya koya ya mibale ya Klisto. Mokakatano ya likanisi oyo ezali ete ekopekisa eleko ya bonganga-nzambe oyo ezalaki koyangela ya baklisto na moke koleka eleko mobimba ya boklisto.
 3. Mbula 1000 sima ya kobebisama ya Rome tango boklisto ekoli. Mokakatano ya likanisi oyo ezali ete ekosenga ete ba martyrs oyo bakufaki basekwisama eleki sikoyo mbula soki nkóto.
- **Satana na kati ya libulu mozindo oyo ekangami-** Satana azali limité na action te, atelemi!
 - **Satana afungolaki mwa ntango moke mpo na kokosa bikólo-** Oyo ezali eleko ya tango te kasi ezali nsango esika Nzambe alobi na bakristu : "Nabatelaki bino na kala pe nakosala yango na mikolo ekoya, esika nionso, tango nionso, na monguna nionso. Oyo ezali garantie ya Nzambe pona mikolo ekoya, kaka ndenge ezali na Ezekiel 38-39."

- **Baoyo bafandi na bakiti ya bokonzi-** Ba oyo bavandi na ba trônes bazali koyangela. Bazali baoyo bapesaki bango bokonzi ya kosambisa. Bazali banani? Bazali basantu oyo balongi, ya sembo, bazali na bomoi to bakufi. Yesu alakaki ete balongi bakokabola elongo na Ye na koyangela bikolo (Emoniseli 2:26f; 3:21; 11:15-18; 18:20). Yango ezali ndenge moko na Danyele 7: 21, 22 .
- **Milimo na bango ekatamaki mitó mpo na bolamu ya Yesu-** Wana nde ba martyrs na minyoko. Bazali kosekwa (bazali na bomoi) mpe bazali koyangela elongo na Klisto. Kanisá esika ya etumba nsima ya etumba ya Emoniseli 19 na mabele oyo etondi na bibembe ya bato oyo babomamaki. Baoyo babomami oyo bazali ba martirs bakristu basekwi mpe basangani na basantu ya bomoi na bakiti ya bokonzi mpo na koyangela elongo na Nzambe. Baoyo babomamaki babungisaki te mpo mbala moko basekwi mpo na kokufa lisusu te. Oyo ezali "lisekwa ya liboso." Simbá ete bato yango bazali kaka bamartiru oyo bazalaki na etumba ya Emoniseli mpe baklisto wana te oyo bakufaki na boumeli ya lisolo ya bato nyonso. Oyo ezali lisekwa ya solo te oyo ekosalema ntango Yesu akozonga. Tala kaka lolenge ya elilingi ya koloba ete basantu ya sembo balongi mpe bazali na libateli.
- **Bakufi oyo batikali-** ezali baye bakufaki na emonaneli na mosala ya nyama mpe batikali bakufi mibu 1000 (na elilingi) kaka mpo na kosekwa mpe kobebisama lisusu. Bazalaki ba perdants vivants. Bazali ba perdants morts mpe bako vivre lisusu kaka mpo na kozala ba perdants. Verse 5 ezali na kati ya parenthèse. Pona kozua sens tanga v4 sima v5b: ("Ba martirs chrétiens ba vivre pe bakonzi elongo na Klisto pendant mille ans. Oyo ezali lisekwa ya liboso.") Ete banguna ya Yesu batikali bakufi pendant mille ans elakisi kaka que balongamaki mobimba na etumba na bango contre Klisto pe na lingomba. Ezali kolobela eleko moko ya ntango ya solosolo te.
- **Lisekwa ya liboso-** oyo ezali lisekwa ya ba martyrs pona Yesu. Ebengami "ya liboso" mpo Yoane akomona lisekwa ya mibale. Basali ya Nzambe pe basali ya nyama bakufaki na liwa ya liboso mais kaka ba bons gars nde baza na lisekwa ya liboso. Lisekwa ya liboso ezali na bomoyi pe koyangela kasi lisekwa ya mibale ezali na liwa ya mibale. Nsango ezali ete bakufi kati na Klisto bakabolaka na elonga kaka lokola basaleli ya Nzambe na bomoi.
- **Banganga Nzambe ...bakonzi 1000 ans-** oyo elobeli te ntango boni Yesu akoyangela kasi ntango boni basantu balingaki koyangela. Likambo awa ezali ntango te kasi elonga mobimba mpe lipamboli. Oyo bazalaki na yango liboso bakufa (bokonzi ya banganga-nzambe), ekobaki sima ya liwa na bango. Na bomoyi pe na liwa basali ya Nzambe balongi.
- **Satana afungolaki mpe akosi bikolo (lisusu) .-** Satana akolanda kosala na mokili mpo na kobebisa kondima ya basali ya Nzambe.
- **Gog mpe Magoge-** Bazali moto nyonso naino moto moko te na ndenge ya sikisiki kaka ndenge basalelaki yango na Ezekiel 38, 39. Nsango ezali boye na bisika nyonso mibale: Nzambe alobi na bato na ye: "Nasi nabateli bino mpe nasali bino molongi na mpasi oyo ya lelo mpe nakosala yango lisusu ntango nyonso oyo bozali na mposa na yango." Likambo ya ntina ezali na bonene ya monguna oyo ya sika ya mikolo mizali koya (ezala nini) mpe na pete oyo Nzambe akolonga

bango mpe. Baklisto, bomitungisa te mpo na mposa mpe makoki ya Nzambe ya kobatela bino na banguna nyonso mpe na banguna nyonso, sikawa to na mikolo mizali koya! Note moko etali ba théories avant millennial: Ba tentatives nionso ya ko créer armée munene ya bayini Nzambe na mokili oyo Satana asalaka te pe kaka ba serveurs ya Nzambe nde ba vivre ezali condamné na échec (surtout soki ondimi impossibilité ya apostasie).

- **Zabolo abwakaki na laki ya mótó**- Laki ya moto ezali symbole ya défaite totale. Moto moko te azongaka nsima ya kobwakama na laki ya mótó. Oyo ezali te mpo na etumbu ya seko kasi elonga ya bato ya Nzambe mpe kolonga banguna ya Nzambe.
- **Kiti monene ya bokonzi ya pembe**- ezali mokolo ya bosambisi ya solo te oyo liboso na yango bato banso basengeli kobima mokolo moko. Oyo ezali kaka lokola Danyele 7:9-12 esika Loma (bokonzi ya minei) esambisami.
- **Lisekwa ya mibale**- basambeli ya nyama basekwi. Basali ya Nzambe bazali te po ba sekwa 1000 ans avant (na vision).

Na vision oyo zabolo akangami 1000 ans pona kolakisa ndenge alongaki totalement na guerre na ye contre église en utilisant Rome. Azali dégagé mua tango mpo sima ya Rome ba tentatives mosusu elingaki kozala mpe balingaki kokutana na sort moko. Elonga elakisami na emonaneli ya basantu (bato ya bomoi mpe basekwa) oyo bazali koyangela mpe kosambisa na elonga [ya mobimba] ya kokoka. Mokapo oyo elobi elonga mobimba ya Klisto mpe lingomba na Ye mpe bolongi mobimba mpo na Satana mpe lingomba oyo ezali konyokola Bokonzi ya Loma. Emoniseli 20 ndimbola uta na Emoniseli ya Yoane Ntoma, Joe McKinney, TheBibleWay Online

Mokapo 4

Bosangisi mpe Bokabwani

Kosangisa ba mouvements ya Stone na Campbell

Mouvement Campbell ezalaki na "reconstruction systématique et rational" ya lingomba ya liboso, na bokeseni na mouvement Stone oyo ezalaki na liberté radicale mpe manque ya dogme.^[3] :106-108. Ezali na ntina mingi

Atako bokeseni na bango, ba mouvements mibale eyokanaki na makambo mingi ya ntina.^[3] :108 Bango mibale bamonaki ete kozongisa boklisto ya bantoma lokola nzela ya kosala ete mbula nkóto eleka nokinoki.^[3] :108 Bango mibale bamonaki mpe kozongisa lingomba ya liboso lokola nzela ya bonsomi ya boklisto.^[3] :108 Mpe, bango mibale bandimaki bomoko wana kati na baklisto⁸ ekokaki kokokisama na kosaleláká boklisto ya bantoma lokola ndakisa.^[3] :108 Komipesa ya mangomba nyonso mibale mpo na kozongisa lingomba ya liboso mpe kosangisa baklisto ekokaki mpo na kotinda bomoko kati na bato mingi na mangomba mibale.^[8] :8, 9. Ezali na ntina te en.wikipedia.org/wiki/Mouvement_ya_Bozongisi

⁸Tala na thebiblewayonline.com - Bosangani Na Klisto

Likebisi:Lokola bango mibale bazalaki kondima autonomie ya lingomba, ntina ya kosangana ezalaki nini?

"Raccoon John" Smith (1784-1868)

Bituluku mibale bisanganaki na High Street Meeting House, Lexington, Kentucky na kosimbana na maboko kati na Barton W. Stone mpe "Raccoon" John Smith, samedi, 31 décembre 1831.^[9]
.:116-120 oyo ezali Smith aponama, na baye bazalaki wana, mpo na koloba na nkombo ya balandi ya libota ya Campbell.^[9] :.116

Ba representants mibale ya baye basanganaki baponamaki mpo na komema sango ya union na mangomba nionso : John Rogers, mpo na bakristu mpe "Raccoon" John Smith mpo na ba réformistes. Atako mwa mikakatano, kosangisama yango elongaki.^[1] :.153-154 na 154 Mingi bandimaki ete union ezalaki na elaka monene mpo na elonga ya mikolo mizali koya ya mouvement combiné, mpe bayambaki sango na molende.^[8] :.9

Na bosangisi, ezalaki na mokakatano ya nini kobenga mouvement ya sika. Emonani polele ete koluka nkombo oyo euti na Biblia, oyo ezali na mangomba te, ezalaki na ntina mingi. Stone alingaki kokoba kosalela nkombo "Baklisto." Alexander Campbell a insistaki na "Bayekoli ya Klisto". Yango wana, basalelaki bankombo yango mibale.^[1] :.27-28

Uta ebandeli ya mouvement, échange libre ya makanisi kati na peuple elendisamaki na ba journals oyo ba dirigeants na yango babimisaki. Alexander Campbell abimisaki buku The Christian Baptist mpe The Millennial Harbinger. Stone abimisaki buku moko (The Christian Messenger).^[12]
.:208. Na lolenge ya limemya, mibali yango mibale bazalaki mbala na mbala kobimisa makabo ya bato mosusu oyo bisika na bango ekesanaki mpenza na oyo ya bango.

Ntango Libanga mpe Alexander Campbell, oyo azali na mbula 19's Reformers (oyo bayebani mpe na nkombo Disciples and Christian Baptists) basanganaki na 1832, bobele baklisto moke oyo bautaki na lingomba Smith/Jones mpe O'Kelly nde basanganaki.^[6] :.190 Baoyo basalaki yango bautaki na masangá oyo ezalaki na westi ya bangomba ya Appalachie oyo ekutanaki na lingomba ya Stone.^[6] :.190 Bandimi ya esti bazalaki na bokeseni ya ntina mingi na etuluku ya Stone mpe Campbell: kopesa motuya mingi na mayele ya kobongwana, kokumisa boyokani ya sanza misato na sanza, mpeezaleli ya koboya bosato.^[6] :.190 Baoyo basanganaki na Campbell te basangisamaki na Mangomba ya Lisangá na 1931 mpo na kosala Mangomba ya boklisto ya Lisangá.^[6] :.191 Na 1957, Lingomba ya boklisto ya lisangá esanganaki na Lingomba ya Evanzile mpe ya Mbongwana mpo ekóma Lingomba ya Klisto oyo esangani.^[6] :.191

en.wikipedia.org/wiki/Mouvement_ya_Bozongisi

Souches ya Bitumba, Ba Sociétés na Koyemba/Miziki ya Lingomba

Ntango kaka basakoli ya babongisi-nzela ya Lingomba ya Bozongisi, lokola ya Stone mpe ya Campbell, basalaki mitinda ya moboko ya Mouvement, babandaki kosakola na makasi oyo etindaki lingomba ekende na eleko ya bokoli ya kokamwa. Ekanisami kati na bayekoli bango moko emonisaki motango na bango na 100.000 na 1836 mpe na 200.000 to ata 300.000 na 1850.

Engebene botangi ya bato ya 1850 bayekoli bazalaki lingomba ya minei na monene ya lingomba na ekolo. Recensement ya 1870 etie yango na esika ya mitano. Misala ya molende ya basakoli ya babongisi-nzela, lokola mpe bonsomi uta na minyoblo ya mangomba oyo Bozongisi epesaki na bato ya Amerika oyo balingaki bonsomi, epesaki nguya na eleko oyo ya bokoli ya nokinoki. Kasi, bopusi ya kobulunganisa ezalaki kozela, mpe ezalaki na likama ya kopekisa, to kutu kosilisa, bokoli wana nyonso.

I. Etumba ya bana-mboka

Etumba ya bana-mboka ebebisaki mpenza makambo ya losambo ya Amerika. Mangomba mosusu ekabwanaki mpe mosusu elembaki nzoto na boye ete etikalaki koyangana. Ekolo mobimba bakisa mpe bandeko mingi bakangamaki mpenza na fièvre ya bitumba na boye ete esika moke etikalaki na mitema na bango mpo na komibanzabanza ya molimo. Bilenge mibali ya lingomba bakendaki kosangana na molongo ya bato ya Bleu mpe ya Gris, mpe mwa ndambo te kati na bango bakufaki na etumba. Basakoli mosusu bayokaki mawa mpo na bandeko kokamata bibundeli moko na mosusu, nzokande basusu, kobosanaki libiangi na bango mpe koboya bandeko na bango na eteni ya kotelemela, bango moko bafungolaki mopanga. Mosakoli moko mpe mokambi ya eteyelo monene na nkombo James A. Garfield ayebanaki mpo na mpiko na ye, atombolamaki na molongo ya brigade-général, mpe nsukansuka akómaki prezida ya ntuku mibale ya États-Unis.

Mituna mibale ememamaki na likebi ya baklisto na Etumba ya bana mboka to na makambo na yango. Moko na yango ezalaki motuna ya boombo. Na Makomami moklisto akoki kozala na baombo? Soki ezali bongo, ndenge nini basengaki ye asalela bango? Atako bato oyo bazalaki kolekisa ndelo bazalaki na ngámbo nyonso mibale ya motuna yango, emonani ete basakoli mingi bazalaki na makambo ya kokotela te mpe balendisaki baklisto ya Nordi mpe ya Sudi bátika te ete likambo yango ekóma likambo oyo ezali kokabola bato. ... Likanisi oyo ezalaki mingi kati na bandeko emonanaki lokola ete boombo ezalaki motuna ya politiki, na esika ya bizaleli malamau. Biblia epekisaki mpenza boombo te kasi epesaki yango mibeko (Lev. 25:39-46; I Kor. 7:17-24; Ef. 6:5-9; Filemona). Bandeko mingi, atako balingaki kopekisa bokabwani ya mangomba mpe bitumba mpo na likambo yango, mbala mosusu bazalaki na elikya ete nsukansuka boombo ekosuka na kimya mpe na mibeko.

Motuna mosusu mpo na kobenda mitungisi ya moklisto ezalaki ndenge moklisto asanganaki na bitumba ya mosuni. Na mbala oyo mpe, basakoli oyo bamipesaki mingi mpe oyo bazalaki na bopusi mingi batemelaki kosangana ya bandeko na bitumba mpe babondelaki bandeko ete bámikotisa te, atako emonani ete mabondeli na bango ekweaki na matoi ya matoi mingi.

II. Lisangá ya bamisionere

Lokola masangá mingi na ntango ya Mouvement de Restauration emisala na ba associations inter-congregationales ya ndenge moko boye, motuna ya "coopération" eumelaki te ebimaki kati na bandeko. Atako baoyo bazalaki na balandi ya Stone batalaki na ntembe milende ya kobongisa ndenge wana, baoyo balandaki Campbell bamonanaki lokola bazalaki kokanisa ete lolenge moko ya boyokani to ebongiseli oyo ezalaki na libándá ya lisangá ezalaki pene na kozala na ntina mingi mpo na bokóli ya likambo yango. Yango wana, na ebandeli bandeko babandaki koyangana na mayangani ya momeseno te, ya etúká. Kasi, tango tango ezalaki koleka "ba réunions ya

coopération" wana emati na formalité mpe na échelle. Makita ya etúká ekómaki makita ya Leta, mpe makita ya etúká ekómaki makita ya ekólo. Na ebandeli, makita ya ndenge wana ebatelamaki na moboko ete ezalaki kaka mpo na kolendisa, koyebisa, mpe kosangisa bandeko, mpe kolendisa mosala ya kosakola nsango malamumu. Alexander Campbell akomaki mingi mpo na kobatela ebongiseli monene kati na mangomba ya mboka. Nsukansuka, bandeko mibali bakutanaki na engumba Cincinnati, na etúká ya Ohio na 1849 mpe basalaki Lisangá ya bamisionere ya boklisto ya Amerika. Alexander Campbell azalaki komitungisa ete kosala mayangani ekosala ete lingomba yango ekota na mangomba oyo ezali kokabola bato. Ayanganaki na liyangani yango te.^{[12] :245} Kasi, baponaki ye prezida na yango ya liboso. Ntango kaka la Societé esalemaki botemeli na yango ebandaki kobakisama. Lokola Etumba ya bana-mboka ekatanaki mpo na mwa ntango, botemeli yango ekobaki kobakisama tii ntango matata mpo na la Societé ebimaki mokemoke na boyokani ya polele kati na ba défenseurs mpe banguna na ndambo ya nsuka ya Ekeke ya zomi na libwa.

Miboko ya botelemeli lisanga ya bamisionere ekeseni, kasi oyo eleki ntina ekoki kolobama na mokuse boye:

- bokonzi ya Makomami ezali te mpo na yango
- esengeli te, mpo ete lingomba ekoki mpo na kosala mosala ya molimo oyo esengeli kosalema
- ezwi esika ya lingomba, mpe
- ezali kobuka lipanda mpe autonomie ya mangomba ya mboka.

III. Miziki ya Instrumental

Pene na ntango oyo Societé chrétienne missionnaire américaine ebandaki motuna ya miziki ya bibeteli na losambo ya mangomba ebimaki. Kala mingi te liboso ya Etumba ya bana mboka lingomba ya Midway, Kentucky ekomaki lingomba ya liboso oyo ekomamaki mpo na kokotisa miziki ya bibeteli na losambo (oyo balobaka ete mpo na kosalisa koyemba na bango ya mawa). Pene na lingomba nyonso mpe mosakoli nyonso ya bopusi, ata mpe Campbell ye moko, batelemaki na bomoko na botemeli na bango na miziki ya bibeteli na losambo. Kasi, nsima ya Etumba ya bana-mboka mangomba ebandaki kosalela esaleli yango mingi mpe etumba oyo esalemaki mpo na yango esanganaki na nkanda oyo ezalaki se kobakisama. Ba objections na miziki ya instrumental na losambo ezalaki substantiellement:

- ezali kobakisa oyo epesami ndingisa te na koyemba oyo etambwisami na Kondimana ya Sika (Ef. 5:19; Kol. 3:16) .
- ezali koteya te mpo na mayele (I Kol. 14:15), mpe
- ezali na bokeseni na ezaleli ya molimo ya losambo ya lingomba. Matata mpo na lisanga ya bamisionere mpe esaleli, bakisa mpe oyo ya mike, nsukansuka ekómaki kokabwana kati na mangomba oyo endimami na ndenge ya mibeko na Recensement Religieux na 1906. bible.ca/history/eubanks/history-eubanks-42.htm

Ba objections wana kaka ezali valide lelo oyo pona ba organisations to ba activités oyo elandi?

- Basalisi oyo esalemi na makama to Basamalia ya mokili mobimba
- Maboko ya kobakisa International
- Emission ya boklisto ya mokili mobimba
- Réseau ya diffusion ya Nsango Malamumu

- Ba Ministères ya Ville Intérieure
- Radio ya bozongisi
- Lisangá moko oyo ezali kotambwisa mosala ya misio ya masangá mingi
- Koyemba elongo na liyoki mozindo ya limemya mpe masanzoli epai ya Nzambe na miziki ya lingomba, “miziki ya nsango malamú” na radio, CD to etuluku ya miziki esika wapi bapanzi sango banso basalelaka bisaleli ya miziki.
- Bakonzi ya nzembo ebele to ba équipes ya kokumisa.

Mateya mosusu ya bozongisi (Stone – Campbell Movement) .

Ba mouvements mibale wana ezalaki na bindimeli mingi ya ntina.

- a. Bandimaki ete Biblia ezalaki Liloba ya Nzambe oyo epemamaki mpe bokonzi ya nsuka na bomoi ya mondimi.
- b. Bandimaki ete bandakisa mpe lolenge ya bomoi ya lingomba na Kondimana ya Sika esengelaki kolakisa mwango ya Nzambe mpo na lingomba na nzela ya bileko.
- c. Bandimaki ete Nzambe alingaki ete bato na Ye, lingomba kaka liyangani to lisangá moko te, bázala na bomoko, bákabwana te. Boyokani na ntina ya makambo ya ntina ya bondimi ya Kondimana ya Sika ekoki kokela bomoko oyo Nzambe akanaki mpo na lingomba na Ye.

Nsima ya liwa ya Campbell, milongo ya mbeba ebandaki kobima na mobulungano yango. Mokakatano ezalaki te na mitinda ya moboko, kasi na bosaleli na yango. Bato banso bandimaki na ntina ya etinda ya bomoko nzinganzinga ya makambo ya ntina ya Kondimana ya Sika, kasi bato banso te bandimaki na nini makambo wana ya ntina ezalaki to lolenge nini koyeba nini esengeli kotalelame lokola likambo ya ntina.

Biteyelo mibale ya ebandeli ya ndimbola esalaki milongo na yango ya etumba mpo na motuna ya miziki ya bibeteli na losambo. Etuluku oyo nsukansuka ekómaki Mangomba ya Klisto oyo ezalaki na bisaleli te ezwaki etelemelo oyo epekisaki “makambo ya sika” na losambo oyo epesamaki mitindo ya sikisiki te na Kondimana ya Sika. Lokola bazangaki etinda ya Kondimana ya Sika ya kosalela bisaleli na losambo, batelemeli epekiseli na yango. Position mosusu ya interprétation ezalaki que lokola ezalaki na commande spécifique te oyo epekisaki usage ya instrument ya musique alors ezalaki permis. Tala thebiblewayonline.com study Bible Mbula ntuku minei sima ya liwa ya Campbell, bokabwani endimami officiellement mpe mangomba oyo ezali instrument te tondimaki lokola groupe separate.

Likambo ya mawa, bokabwani ya mouvement oyo ya bomoko esilaki te na bokabwani oyo. Lingomba ya Lingomba ya boklisto ezalaki na likambo mosusu oyo ezalaki kopela kaka na nse ya mai na likambo ya batisimo. Moko ya bozongisi ya esengo ya mouvement Campbell/Stone ya ebandeli ezalaki bozongisi ya batisimo na kozindisama na lingomba. Kobatisa bana mike na nzela ya kosopela mai ezalaki momeseno oyo ezalaki pene na bato nyonso kati na mangomba ya kala ya Mpoto oyo emonisami na ndelo ya Amerika. Ntango babalukaki na Kondimana ya Sika mpo na bokambi, bato ya mbongwana bamonaki ete lolenge ya libatizi na lingomba ya Kondimana ya Sika ezalaki penepene na ntembe te kozindisama mobimba, kasi kosopama te. Bazwaki lisusu ekateli ete moto se moko oyo andimami mpo na kozwa batisimo ezali moto oyo azali na mbula oyo ekoki mpo na kopona batisimo mpo na ye moko.

Na likambo oyo mpe, mobulungano yango ezalaki pene na koyokana na likambo ya ntina mingi. Motuna oyo ekabolaki bato ezalaki ndenge nini kotalela baoyo bazalaki komimona lokola baklisto kasi bazalaki kozindisama te. Na ngambo moko ezalaki na baye bandimaki ete bozali ya lingomba mpe bondimisi ya lobiko esengeli kopesama kaka na baye bazindisamaki. Epai mosusu ezalaki na baoyo bazalaki kotalela kozindisama na mai ya mikóló lokola likambo oyo ebongi mpenza kasi bandimaki kondima ya solosolo ya boklisto ya baoyo bazwaki batisimo na nzela mosusu na bonkoko mosusu. Motuna ya solo ezali boyokani mpe ndenge nini Nzambe alingi ete esalelama.

Na nsuka ya bambula ya 1920 likambo oyo ekómaki na nsuka na molongo ya bitumba ya mabe mpo na boyokani na esika ya misio kati na bamisionele ya Campbell/Stone mpe oyo ya bonkoko oyo babatisaka bana mike. Mopanzi moko elingaki kosenga ete bamisionele ya Campbell/Stone bakanga boyokani nyonso ya esika ya misio na mangomba oyo ezalaki kosalela bozindisi. Basusu bamonaki ntina ya kosala elongo na basusu ata soki teoloji na bango ya batisimo ezali nini.

Tala na thebiblewayonline.com - batisimo

Etumba yango ekómaki makasi mpenza na boye ete bokabwani mosusu ebandaki. Bankóto ya masangá longwaki na lingomba yango mpe basalaki etuluku na bango moko oyo ezalaki ya mangomba te, oyo etalelaki mingimungi Liyangani ya baklisto ya Amerika ya Nördi. Etuluku oyo ezalaki na baoyo bamonaki ete batisimo na kozindisama na mai ezalaki likambo ya solosolo. Baoyo batikalaki na Convention internationale ya kala ya mangomba ya boklisto bazalaki na momeseno ya kozala baoyo bazalaki polele mingi mpo na kondima bato oyo bazindisamaki te lokola baklisto na lolenge na bango moko. Bokabwani yango ezali kokende malembemalembe banda mbula soki 70.

Na bambula oyo euti koleka, bokabwani mosusu ebandi kobima. Uta 1985 Bozongisi sika ya bayekoli ezali kotelemela liberalisme théologique oyo ekoli na lingomba ya Lingomba ya boklisto (Bayekoli ya Klisto) oyo esalemaki na 1968 na kati ya Convention internationale ya kala ya mangomba ya boklisto. Bozongisi sika ya bayekoli ebandaki na bomipesi ya kosala na kati ya lingomba mpo na mbongwana mpe bozongisi sika ya molimo. Likambo ya mawa, lokola ntango ezalaki koleka emonanaki polele ete lingomba ekangamaki mobimba mpo na kobongwana to kotelemela, mpe Bozongisi sika ya Bayekoli esalaki Bosangani ya Libula ya Bayekoli lokola esika ya bokutani mpo na baye batikaki lingomba mpe mpo na ba évangélistes oyo bazalaki naino na lingomba.

Atako moto moko te alingaki komona bokabwani, bokabwani ezali kosalema mokemoke. Mpo na mbala ya liboso, bokabwani ezali kotalela mingimungi mitinda ya moboko ya mobulungano, kasi kaka te kosala makambo mikemike.

Bayekoli ya Klisto batiki bondimi na bango na bofuli mpe bondimi ya Biblia, bawanganaki ete ezali na bondimi ya Kondimana ya Sika oyo ezali ntango nyonso oyo tokoki kozonga na yango, mpe batekaki likanisi ya bomoko nzingananga ya makambo ya ntina ya Biblia mpo na bomoko na boyokani kati na bituluku ya mangomba. moyekoli-libula.org/downloads/10.pdf

Molongo ya ntango ya bozongisi

John Locke azali moto ya mayele

1632 - 1704. Mboka naye azali

John Wesley, oyo azali	1703 – 1791. Mboka naye azali 1791
James O’Kelly, oyo azali na mbula 19	1732 – 1826. Mboka naye azali [...]
Elias Smith, oyo azali na mbula 19	1764 – 1846. Mboka naye azali 1846
Abner Jones, oyo azali na mbula 19	1767 – 1840. Mboka naye azali 1840
Libanga ya Barton	1772 – 1844. Mboka naye azali [...]
Thomas Campbell, oyo azali na mbula 19	1763 – 1854. Mboka naye azali 1854
Alexander Campbell, oyo azali na mbula 19	1788 – 1866. Mboka naye azali 1866
Walter Scott, oyo azali na mbula 19	1796 – 1861. Mboka naye azali 1861
“Raccoon” John Smith, oyo azali na mbongo mingi	1784 – 1868. Mboka naye azali 1868

Kozongisama

Pene na ebandeli ya ekeke ya 18 bakonzi mingi ya mangomba oyo bazali na lipanda moko na mosusu babandi kotya ntembe na lolenge nini mateya mpe mimeseno mingi ekeseni oyo emonisami na masanga mingi mpenza na bindimeli na bango nyonso ezali lingomba ya Biblia. Bakanisaki ete Nzambe alingi bomoko bongo mpo na nini moto nyonso akokaki te kobalukela kaka Biblia mpe Biblia kaka mpo na koluka malako ya Nzambe epai ya moto. Kutu, emonani ete yango ezali ndimbola ya lisesse ya moloni na Luka 8. Na kozongáká na Liloba mpe kolona yango na mitema malamumu mpe ya bosembo, .kozanga bokonzi ya bato mpe, bindimeli mpe mateya na bango, ekobimisa bato ya botosi, baklisto, lingomba oyo Yesu abandisaki.

Motema ya mobulungano ya bozongisi ezalaki ya kosangisa bandimi:

- a. Botika kosalela guvèrnema mpo na kosala ete lingomba esalema
- b. Salelá makomi kaka. Boboya bindimeli mpe mateya nyonso ya bato
- c. Bozwa mpe bobatela bolingo ya Nzambe mpe ya moto

Na tango ya mouvement oyo bakambi ndenge na ndenge bapesaki bososoli na bango ya masengi mpo na bandimi na Klisto mpo na kokoma na bomoko kati na Ye.

Locke, oyo azali

- a. Aboyaki lotomo ya lingomba na nzela ya guvèrnema ya kotya mpe kosala ete lingomba ya Leta esalema
- b. Biblia epesi ebele ya bindimeli ya ntina oyo bato nyonso oyo bazali na makanisi malamumu bakoki koyokana na yango:
 - i. Bozali ya masiya ya Yesu
 - ii. Mibeko ya Yesu ya mbala moko
- c. Ba non essentiels oyo ba chrétiens bandimaka te esengeli te ko forcer ba misusu

Wesley, oyo azali

- a. Boyokana mpo na koyokana te na mateya oyo ezali na ntina te
- b. Tika kobunda mpe koswana mpo na makambo oyo ezali na ntina te

Ba Baptiste ya kokabwana

- a. Boboya bindimeli nyonso mpe bosalela kaka Biblia lokola mobeko ya kokoka kasi kozanga kosenga boyokani mobimba na ndakisa
- b. Bokima ba détails précises mpo ememaka na légalisme mpe na division

Babaptiste ya ntina mingi

- a. Biblia ezali plan moko ya sikisiki oyo epesameli nzela te na kopengwisa
- b. Kopengwa na plan ebatelaka moto na lingomba ya solo

O’Kelly/Haggard, oyo azali na mbongo mingi

- a. Klisto azali mokonzi se moko ya lingomba
- b. Nkombo moklisto ezali nkombo bobele moko oyo endimami
- c. Biblia ezali mobeko bobele moko ya kondima
- d. Bizaleli ya boklisto ezali momekano se moko ya boyokani ya lingomba
- e. Droit ya jugement privé ezali privilège ya batu nionso.

Libanga ya Barton

- a. Bokonzi ya lisangá
- b. Kozongisa lolenge ya bomoi ya lingomba ya liboso oyo ezali bomoi ya bule mpe ya bosembo na esika ya to likolo ya lolenge mpe bibongiseli
- c. Bonsomi kati na Klisto ezali na ntina mingi koleka konyata momeseno moko boye [lokola molulu].

Campbell

- a. Précédent oyo endimami ebakisami na bindimeli ya moboko /ya ntina.
- b. Biblia buku ya makambo ya solo (te makanisi, makanisi te, bosolo ya abstrait to bandimbola ya maloba) mpe kondima ya mayele esengelaki kosalama mpe kolimbolama likolo ya makambo wana.
- c. Autonomie ya lisangá
- d. Ebele ya bankulutu na lisangá mokomoko
- e. Komunio ya poso na poso mpe
- f. Kozindisa bandimi mpo na bolimbisi ya masumu
- g. Nkolo alobi boye:

Bato ya masangá

- a. Bato bazalaki na mposa ya likambo ya kobongwana

Na eleko molai oyo ya ntango, bakesanaki na makambo mingi basusu balingaki te kokata boyokani ya mateya mpe mimeseno ya kala nzokande, bayebaki “lingomba” na bango ya lelo ezalaki te lokola lingomba oyo batangaki na ntina na yango na Biblia na bango.

Mingi soki mingi te ya ba réformistes mpe ba restaurateurs oyo bazalaki na eloko moko oyo bazalaki na yango balingaki soit ba réformer, ba zongisa to bazonga na lingomba ya Biblia pe bazala na bomoko na bandimi mosusu nionso pe bazala kaka ba chrétiens.

Bomoko ezalaki mpo na mwa ntango, kasi makanisi ndenge na ndenge mpe oyo ezalaki kosala ete bato bázala na boyokani na bato mosusu ebimaki:

- Biblia ezali plan, constitution to modèle esika boyokani mobimba na makambo ya mikemike esengeli te. Mpo na baye NA KRISTO kofanda na bosembo kati na bato mpe liboso ya Nzambe ezalaki na ntina mingi koleka kokangama na lolenge, ebongiseli mpe bososoli ya sikisiki.

- Biblia ezali plan ya sikisiki oyo esengeli kolanda kozanga kopengwisa. Ba oyo ba dévier na interprétation ya ba leaders ya plan précis basengeli kozala fellowship te. Na yango, ezali na ko définir continu ya précision ya plan oyo ememaka na désaccord mpe na bokabwani mingi.

Mpo na kotikala na bomokompe na bondeko, esengeli kosilisa makambo na losambo:

- a. Nani a décider degré ya précision ya compréhension esengeli mutu azala na yango po atikala na fellowship - Nzambe to Moto?
- b. Asalaka ndimbola ya moto na mateya mosusu oyo ezali ya nsango malamumu te kokata boyokani ya moto mosusu na Nzambe to na moklisto mosusu?
- c. Moto akoki kozala na boyokani elongo na Nzambe kasi elongo na basusu kati na Klisto te?
- d. Soki Biblia ezali koloba nyɛɛ na likambo moko, kofanda nyɛɛ wana esengaka likambo moko to epekisi yango? Ndenge moko mpe, ntango Biblia elobeli likambo moko esengaka te to epekisi likambo mosusu te.
- e. Mikanda ya batata ya lingomba, ya ba réformistes, ya ba restaurateurs to ya bakomi ya lelo ekoki kozala condition ya boyokani ya moto na Nzambe to na bana na Ye te.

Ata nsima ya kolonga mwa moke, eumelaki te, lokola bankoko na bango nsima ya mobu 100 T.B., nde babandaki kopengwa mpe kondima mateya ya kala mpe kotya bindimeli ya sika to kozongisa oyo ya kala.

Maloba ya nsuka

Emonani ete ezali na nsinga moko oyo ezali koleka na boumeli ya lisoló mobimba. Nkola moko na moko ebendaka na bindimeli mpe makanisi ya nkola eleki. Bakambi mpe to bakomi bakomaka bosukisi na bango oyo nkola ekoya ezuaka. Basusu endimami basusu baboyaka mbala mosusu na kotalela bososoli mpe makanisi na bango ya liboso. Processus oyo ezali absolument nécessaire na monde ya ba inconnus lokola médecine, ordinateur, chimie, physique na maths esika norme oyo emonisami te mpe ezala jamais. Yango wana, boyebi mokomoko ezali eloko oyo etongaka.

Boyekoli oyo emonisi ete mibali mpe bakambi ya nkola na bango bazalaka na momeseno ya kondima makanisi ya “bato ya mayele” ya kala na esika ya kotya motema na boyekoli ya mozindo ya maloba oyo euti na Nzambe. Kotala.

1. Justin Martyr azalaki moyekoli ya Socrate mpe Platon mpe amonanaki lokola ete amibongisaki malamumu mpenza te na oyo etali makomi.
2. Irénée ya Lyons atyelaki motema na buku The Shepherd of Hermas lokola makomi.
3. Origène asembolaki Septante na boyebi na ye ya Liebele. Kasi bindimeli na ye ya Stoïke, ya Néo-Pythagore mpe ya Platon ezipaki makanisi na ye.
4. Teoloji ya Ambroise ezwaki bopusi mingi na oyo ya Origène.
5. Augustin asepelaki na Cicero mpe atyaki ye na esika ya liboso ya bakomi mosusu nyonso ya kala mpe abatelaki ebongiseli na ye mibale ya bindimeli ya molimo mpe ya nzoto.
6. Wycliffe atyelaki Vulgate ya Latin oyo ezalaki na mbeba ya Jérôme motema mpo na kobongola Biblia na Lingelesi, oyo mbala mosusu ezalaki nyonso oyo azalaki na yango.

7. Bateyamaki Luther ete azala na ntembe mpe ameka makambo nyonso kasi andimaki kaka mateya mingi ya “batata ya lingomba.”
8. Mbala mingi, John Calvin azalaki kozongela mateya ya Augustin ná Ambroise.
9. Mateya ya John Locke esalisaki Thomas ná Alexander Campbell.

Bandimi ya Klisto banyokolamaki mpo na koboya kowangana Klisto mpe kondima Nsango Malamu mosusu to kotosa mateya mosusu ya lingomba, lokola; a) Lingomba ya Bayuda, b) Losambo ya bapakano to ya Amperere ntango azalaki na nse ya bokonzi ya Rome ya bokonzi, c) Lingomba ya Katolike na boumeli mpe nsima ya eleko ya Moyen to ya Molili to d) Lingomba ya Katolike mpe ya Protesta na eleko ya Mbongwana mpe ya Bozongisi.

Na kotiaka motema na boyebi oyo emonisami na Nzambe moto akoki kozwa boyebi mpe bososoli ya sikisiki koleka ya mokano ya Nzambe.

Na boumeli ya bankama ya bambula na nzela ya minyoko mingi bamekaki kozonga epai ya Nzambe kosalelaka kaka Biblia. Mbula 200 oyo euti koleka to koleka emoni bokeseni mingi na makanisi to na ndimbola oyo ntango etiamaki na etelemelo moko na bosolo oyo emonisami esali ete bibongiseli ya sika ya mangomba ebima. Moto asengeli koyeba soki bazali na kati ya mokakatano yango na komituna ete “Ngai moko nalukaki makomi mpo na koyeba nini yango elobi mpo na kokóma na bosukisi na ngai?”

Oyo elandi ezali liste ya mwa mateya oyo euti kosalema kala mingi te oyo endimami na molende mpe esalaki momokano ya bondeko. Mingi kati na yango eboyamaki mobimba to ndambo.

- Esengeli kozipa “bilembo” ya Elambo ya Nkolo.
- Limpa oyo esalelami na Elambo ya Nkolo esengeli kosalama na farini ya blé, kobukana nsima ya losambo mpe yambo ya kokabola na bandimi mpo na kolia.
- Kopo, mbuma ya nzete ya vinyo, esengeli kozala vinyo oyo esili kopola.
- Kaka kopo moko nde ekoki kosalelama kasi ba kopo moko moko te.
- Bakelasi ya Biblia ekabolaka lingomba, yango wana ekoki kosalelama te.
- Koyemba lokola losambo epai ya Nzambe esengeli te kozala na esaleli ya miziki to na boyokani kasi na nzembo.
- Basi basengeli kozipa motó na bango na eloko mosusu longola kaka nsuki na bango ntango basangisi bango.
- Basi bakoki kokata to kokata nsuki na bango te.
- Masangá ya baklisto ekoki kozala na bandako te.
- Bilei ekoki koliama te na kati ya “ndako ya lingomba.”
- Kozala na gym, ba centres ya vie familiale na ba camps ezali masumu.
- Baklisto bakoki te kosangana na Noele.
- Natation mixte ekoki kondimama te lokola ezali lisumu.
- Kobina ya ndenge nyonso ezali lisumu.
- Kosangana na gouvernement, ata ko voter ezali lisumu.
- Kosala na mampinga ya basoda ezali lisumu.

- Makabo na biteyelo mpe biteyelo minene oyo ezali na boyokani na lingomba ezali masumu.
- Kosalela mikanda nyonso oyo ezali Biblia te, ezali mabe.
- Nkombo ya lingomba esengeli kozala “ _____ ” kozanga esika moko.
- Komela masanga nyonso ya makasi ezali lisumu.
- Kosalela makaya ya ndenge nyonso ezali lisumu.
- Libala kati na ba races ezali na Biblia te.
- Biblia epekisi baklisto kozala na baombo.
- Mangomba ekoki te kosala boyokani na mosala moko te.
- Masangá ekoki te kozwa mosakoli mbala na mbala.
- Ba leaders ya nzembo ebele na mbala moko eza divertissement donc masumu.

Bato mingi ya komipesa, ya kala mpe ya lelo, bandimaka ete bandimbola na bango ezalaki mokano ya sikisiki ya Nzambe. Nzokande, mingi eboyamaki mobimba to na ndambo na boyekoli mosusu. Nini ebongwanaki? Ezalaki nde Biblia to ndimbola ya moto? Toyebi SIKOYO BA VERITE NIONSO? Oyo tosimbi makasi lokola makambo ya bosangani na Nzambe ekomonisama mabe na bankola ekoya? Est-ce que ba croyances na biso ezali tellement FINAL que tozali au-delà ya koyekola?

Nsango Elamu to Nsango Malamu ya Klisto ezali:

- a. Nzambe, lokola Yesu ya Nazarete, azalaki moto kasi azalaki na lisumu te, apesamaki Nzoto na ye ya mosuni epai ya Nzambe lokola mbeka ya makila, mbeka ya masumu, mpo na kolongola masumu.
- b. Kokundama na ye mpe lisekwa na ye na nsima ezalaki elonga ya liwa.
- c. Bomati na ye lisusu na esika na Ye ya kofanda ya kala elongo na Nzambe, Tata.

Baoyo batiaka elikia na bango na Ye na kokundamaka na kati ya liwa na Ye basekwi lokola bikelamu ya sika ya molimo. Bazali kokola na bokokani, elilingi mpe lolenge ya Nzambe na kobika (kotambolaka na kati) mateya (mateya) ya Klisto mpe ya Bantoma na Ye kaka mpe bazali na boyokani elongo na Nzambe mpe basusu banso kati na Klisto ata soki bazali na mwa bososoli ekeseni na mateya mosusu longola se Nsango Malamu.

Tosengeli koyekola makomi na molende, kondima bosolo na yango mpe kondima kolanda yango esika nyonso oyo ezali komema biso.

Mokapo 7

Na mokuse

Mateya mpe misala mosusu ya Bato oyo babongoli mbongwana

Wycliffe, oyo azali na mbula 19

- a. Klisto azali mokonzi ya Eklezia
- b. Bakambi ya Lingomba basengeli kozala mibali ya bizaleli malamumu – esika ya kosomba te
- c. Biblia ezali bokonzi se moko mpo na moto – Lingomba ya Katolike te
- d. Kaka ba ordres mibale ya bakambi ya lingomba – ba nkulutu na ba diacres

Luther

- e. Bobele Biblia nde ezali bokonzi ya nsuka mpo na moklisto

Kozongisama

Pene na ebandeli ya ekeke ya 18 bakonzi mingi ya mangomba oyo bazali na lipanda moko na mosusu babandi kotya ntembe na lolenge nini mateya mpe mimeseno mingi ekese ni oyo emonisami na masanga mingi mpenza na bindimeli na bango nyonso ezali lingomba ya Biblia. Bakanisaki ete Nzambe alingi bomoko bongo mpo na nini moto nyonso akokaki te kobalukela kaka Biblia mpe Biblia kaka mpo na koluka malako ya Nzambe epai ya moto. Kutu, emonani ete yango ezali ndimbola ya liseke ya moloni na Luka 8. Na kozongáká na Liloba mpe kolona yango na mitema malamumu mpe ya bosembo, .kozanga bokonzi ya bato mpe, bindimeli mpe mateya na bango, ekobimisa bato ya botosi, baklisto, lingomba oyo Yesu abandisaki.

Motema ya mobulungano ya bozongisi ezalaki ya kosangisa bandimi:

- a. Botika kosalela guvernema mpo na kosala ete lingomba esalema
- b. Salelá makomi kaka. Boboya bindimeli mpe mateya nyonso ya bato
- c. Bozwa mpe bobatela bolingo ya Nzambe mpe ya moto

Na tango ya mouvement oyo bakambi ndenge na ndenge bapesaki bososoli na bango ya masengi mpo na bandimi na Klisto mpo na kokoma na bomoko kati na Ye.

Locke, oyo azali

- a. Aboyaki lotomo ya lingomba na nzela ya guvernema ya kotya mpe kosala ete lingomba ya Leta esalema
- b. Biblia epesi ebele ya bindimeli ya ntina oyo bato nyonso oyo bazali na makanisi malamumu bakoki koyokana na yango:
 - i. Bozali ya masiya ya Yesu
 - ii. Mibeko ya Yesu ya mbala moko
- c. Ba non essentiels oyo ba chrétiens bandimaka te esengeli te ko forcer ba misusu

Wesley, oyo azali

- a. Boyokana mpo na koyokana te na mateya oyo ezali na ntina te
- b. Tika kobunda mpe koswana mpo na makambo oyo ezali na ntina te

Ba Baptiste ya kokabwana

- a. Boboya bindimeli nyonso mpe bosalela kaka Biblia lokola mobeko ya kokoka kasi kozanga kosenga boyokani mobimba na ndakisa
- b. Bokima ba détails précises mpo ememaka na légalisme mpe na division

Babaptiste ya ntina mingi

- a. Biblia ezali plan moko ya sikisiki oyo epesameli nzela te na kopengwisa
- b. Kopengwa na plan ebatelaka moto na lingomba ya solo

O'Kelly/Haggard, oyo azali na mbongo mingi

- a. Klisto azali mokonzi se moko ya lingomba
- b. Nkombo moklisto ezali nkombo bobele moko oyo endimami
- c. Biblia ezali mobeko bobele moko ya kondima

- d. Bizaleli ya boklisto ezali momekano se moko ya boyokani ya lingomba
- e. Droit ya jugement privé ezali privilège ya batu nionso.

Libanga ya Barton

- a. Bokonzi ya lisangá
- b. Kozongisa lolenge ya bomoi ya lingomba ya liboso oyo ezali bomoi ya bule mpe ya bosembo na esika ya to likolo ya lolenge mpe bibongiseli
- c. Bonsomi kati na Klisto ezali na ntina mingi koleka konyata momeseno moko boye [lokola molulu].

Campbell

- a. Précédent oyo endimami ebakisami na bindimeli ya moboko /ya ntina.
- b. Biblia buku ya makambo ya solo (te makanisi, makanisi te, bosolo ya abstrait to bandimbola ya maloba) mpe kondima ya mayele esengelaki kosalama mpe kolimbolama likolo ya makambo wana.
- c. Autonomie ya lisangá
- d. Ebele ya bankulutu na lisangá mokomoko
- e. Komunio ya poso na poso mpe
- f. Kozindisa bandimi mpo na bolimbisi ya masumu
- g. Nkolo alobi boye:

Bato ya masangá

- a. Bato bazalaki na mposa ya likambo ya kobongwana

Na eleko molai oyo ya ntango, bakesanaki na makambo mingi basusu balingaki te kokata boyokani ya mateya mpe mimeseno ya kala nzokande, bayebaki “lingomba” na bango ya lelo ezalaki te lokola lingomba oyo batangaki na ntina na yango na Biblia na bango.

Mingi soki mingi te ya ba réformistes mpe ba restaurateurs oyo bazalaki na eloko moko oyo bazalaki na yango balingaki soit ba réformer, ba zongisa to bazonga na lingomba ya Biblia pe bazala na bomoko na bandimi mosusu nionso pe bazala kaka ba chrétiens.

Bomoko ezalaki mpo na mwa ntango, kasi makanisi ndenge na ndenge mpe oyo ezalaki kosala ete bato bázala na boyokani na bato mosusu ebimaki:

- Biblia ezali plan, constitution to modèle esika boyokani mobimba na makambo ya mikemike esengeli te. Mpo na baye NA KRISTO kofanda na bosembo kati na bato mpe liboso ya Nzambe ezalaki na ntina mingi koleka kokangama na lolenge, ebongiseli mpe bososoli ya sikisiki.
- Biblia ezali plan ya sikisiki oyo esengeli kolanda kozanga kopengwisa. Ba oyo ba dévier na interprétation ya ba leaders ya plan précis basengeli kozala fellowship te. Na yango, ezali na ko définir continu ya précision ya plan oyo ememaka na désaccord mpe na bokabwani mingi.

Mpo na kotikala na bomokompe na bondeko, esengeli kosilisa makambo na losambo:

- a. Nani a décider degré ya précision ya compréhension esengeli mutu azala na yango po atikala na fellowship - Nzambe to Moto?
- b. Asalaka ndimbola ya moto na mateya mosusu oyo ezali ya nsango malamumu te kokata boyokani ya moto mosusu na Nzambe to na moklisto mosusu?

- c. Moto akoki kozala na boyokani elongo na Nzambe kasi elongo na basusu kati na Klisto te?
- d. Soki Biblia ezali koloba nyɛɛ na likambo moko, kofanda nyɛɛ wana esengaka likambo moko to epekisi yango? Ndenge moko mpe, ntango Biblia elobeli likambo moko esengaka te to epekisi likambo mosusu te.
- e. Mikanda ya batata ya lingomba, ya ba réformistes, ya ba restaurateurs to ya bakomi ya lelo ekoki kozala condition ya boyokani ya moto na Nzambe to na bana na Ye te.

Ata nsima ya kolonga mwa moke, eumelaki te, lokola bankoko na bango nsima ya mobu 100 T.B., nde babandaki kopengwa mpe kondima mateya ya kala mpe kotya bindimeli ya sika to kozongisa oyo ya kala.

Maloba ya nsuka

Emonani ete ezali na nsinga moko oyo ezali koleka na boumeli ya lisoló mobimba. Nkola moko na moko ebendaka na bindimeli mpe makanisi ya nkola eleki. Bakambi mpe to bakomi bakomaka bosukisi na bango oyo nkola ekoya ezuaka. Basusu endimami basusu baboyaka mbala mosusu na kotalela bososoli mpe makanisi na bango ya liboso. Processus oyo ezali absolument nécessaire na monde ya ba inconnus lokola médecine, ordinateur, chimie, physique na maths esika norme oyo emonisami te mpe ezala jamais. Yango wana, boyebi mokomoko ezali eloko oyo etongaka.

Boyekoli oyo emonisi ete mibali mpe bakambi ya nkola na bango bazalaka na momeseno ya kondima makanisi ya “bato ya mayele” ya kala na esika ya kotya motema na boyekoli ya mozindo ya maloba oyo euti na Nzambe. Kotala.

1. Justin Martyr azalaki moyekoli ya Socrate mpe Platon mpe amonanaki lokola ete amibongisaki malamumu mpenza te na oyo etali makomi.
2. Irénée ya Lyons atyelaki motema na buku The Shepherd of Hermas lokola makomi.
3. Origène asembolaki Septante na boyebi na ye ya Liebele. Kasi bindimeli na ye ya Stoïke, ya Néó-Pythagore mpe ya Platon ezipaki makanisi na ye.
4. Teoloji ya Ambroise ezwaki bopusi mingi na oyo ya Origène.
5. Augustin asepelaki na Cicero mpe atyaki ye na esika ya liboso ya bakomi mosusu nyonso ya kala mpe abatelaki ebongiseli na ye mibale ya bindimeli ya molimo mpe ya nzoto.
6. Wycliffe atyelaki Vulgate ya Latin oyo ezalaki na mbeba ya Jérôme motema mpo na kobongola Biblia na Lingelesi, oyo mbala mosusu ezalaki nyonso oyo azalaki na yango.
7. Bateyamaki Luther ete azala na ntembe mpe ameka makambo nyonso kasi andimaki kaka mateya mingi ya “batata ya lingomba.”
8. Mbala mingi, John Calvin azalaki kozongela mateya ya Augustin ná Ambroise.
9. Mateya ya John Locke esalisaki Thomas ná Alexander Campbell.

Bandimi ya Klisto banyokolamaki mpo na koboya kowangana Klisto mpe kondima Nsango Malamumu mosusu to kotosa mateya mosusu ya lingomba, lokola; a) Lingomba ya Bayuda, b) Losambo ya bapakanano to ya Amperere ntango azalaki na nse ya bokonzi ya Rome ya bokonzi, c) Lingomba ya Katolike na boumeli mpe nsima ya eleko ya Moyen to ya Molili to d) Lingomba ya Katolike mpe ya Protesta na eleko ya Mbongwana mpe ya Bozongisi.

Na kotiaka motema na boyebi oyo emonisami na Nzambe moto akoki kozwa boyebi mpe bososoli ya sikisiki koleka ya mokano ya Nzambe.

Na boumeli ya bankama ya bambula na nzela ya minyoko mingi bamekaki kozonga epai ya Nzambe kosalelaka kaka Biblia. Mbula 200 oyo euti koleka to koleka emoni bokeseni mingi na makanisi to na ndimbola oyo ntango etiamaki na etelemelo moko na bosolo oyo emonisami esali ete bibongiseli ya sika ya mangomba ebima. Moto asengeli koyeba soki bazali na kati ya mokakatano yango na komituna ete “Ngai moko nalukaki makomi mpo na koyeba nini yango elobi mpo na kokóma na bosukisi na ngai?”

Oyo elandi ezali liste ya mwa mateya oyo euti kosalema kala mingi te oyo endimami na molende mpe esalaki momokano ya bondeko. Mingi kati na yango eboyamaki mobimba to ndambo.

- Esengeli kozipa “bilembo” ya Elambo ya Nkolo.
- Limpa oyo esalelami na Elambo ya Nkolo esengeli kosalama na farini ya blé, kobukana nsima ya losambo mpe yambo ya kokabola na bandimi mpo na kolia.
- Kopo, mbuma ya nzete ya vinyo, esengeli kozala vinyo oyo esili kopola.
- Kaka kopo moko nde ekoki kosalelami kasi ba kopo moko moko te.
- Bakelasi ya Biblia ekabolaka lingomba, yango wana ekoki kosalelami te.
- Koyemba lokola losambo epai ya Nzambe esengeli te kozala na esaleli ya miziki to na boyokani kasi na nzembo.
- Basi basengeli kozipa motó na bango na eloko mosusu longola kaka nsuki na bango ntango basangisi bango.
- Basi bakoki kokata to kokata nsuki na bango te.
- Masangá ya baklisto ekoki kozala na bandako te.
- Bilei ekoki koliama te na kati ya “ndako ya lingomba.”
- Kozala na gym, ba centres ya vie familiale na ba camps ezali masumu.
- Baklisto bakoki te kosangana na Noele.
- Natation mixte ekoki kondimama te lokola ezali lisumu.
- Kobina ya ndenge nyonso ezali lisumu.
- Kosangana na gouvernement, ata ko voter ezali lisumu.
- Kosala na mampinga ya basoda ezali lisumu.
- Makabo na biteyelo mpe biteyelo minene oyo ezali na boyokani na lingomba ezali masumu.
- Kosalela mikanda nyonso oyo ezali Biblia te, ezali mabe.
- Nkombo ya lingomba esengeli kozala “_____” kozanga esika moko.
- Komela masanga nyonso ya makasi ezali lisumu.
- Kosalela makaya ya ndenge nyonso ezali lisumu.
- Libala kati na ba races ezali na Biblia te.
- Biblia epekisi baklisto kozala na baombo.
- Mangomba ekoki te kosala boyokani na mosala moko te.
- Masangá ekoki te kozwa mosakoli mbala na mbala.
- Ba leaders ya nzembo ebele na mbala moko eza divertissement donc masumu.

Bato mingi ya komipesa, ya kala mpe ya lelo, bandimaka ete bandimbola na bango ezalaki mokano ya sikisiki ya Nzambe. Nzokande, mingi eboyamaki mobimba to na ndambo na boyekoli mosusu. Nini ebongwanaki? Ezalaki nde Biblia to ndimbola ya moto? Toyebi SIKOYO BA VERITE NIONSO? Oyo tosimbi makasi lokola makambo ya bosangani na Nzambe ekomonisama mabe na bankola ekoya? Est-ce que ba croyances na biso ezali tellement FINAL que tozali au-delà ya koyekola?

Nsango Elamu to Nsango Malamu ya Klisto ezali:

- a. Nzambe, lokola Yesu ya Nazarete, azalaki moto kasi azalaki na lisumu te, apesamaki Nzoto na ye ya mosuni epai ya Nzambe lokola mbeka ya makila, mbeka ya masumu, mpo na kolongola masumu.
- b. Kokundama na ye mpe lisekwa na ye na nsima ezalaki elonga ya liwa.
- c. Bomati na ye lisusu na esika na Ye ya kofanda ya kala elongo na Nzambe, Tata.

Baoyo batiaka elikia na bango na Ye na kokundamaka na kati ya liwa na Ye basekwi lokola bikelamu ya sika ya molimo. Bazali kokola na bokokani, elilingi mpe lolenge ya Nzambe na kobika (kotambolaka na kati) mateya (mateya) ya Klisto mpe ya Bantoma na Ye kaka mpe bazali na boyokani elongo na Nzambe mpe basusu banso kati na Klisto ata soki bazali na mwa bososoli ekeseni na mateya mosusu longola se Nsango Malamu.

Tosengeli koyekola makomi na molende, kondima bosolo na yango mpe kondima kolanda yango esika nyonso oyo ezali komema biso.